

GEHEIM

EX nr 3

**MINISTERIE VAN DEFENSIE
GENERALE STAF
AFD INLN/VEIL**

MAANDOVERZICHT

NOVEMBER 1973



GEHEIM

M A A N D O V E R Z I C H T

N O V E M B E R 1 9 7 3

De achter de evaluatie geplaatste letters hebben uitsluitend betrekking op interne verwerking en zijn derhalve voor de geadresseerden niet van belang

INHOUDSOPGAVE

	<u>blz.nr:</u>
SAMENVATTING	1-2
DEEL I: <u>Oost-Europa</u>	
<u>Hoofdstuk A: Politiek</u>	
1. Samenvatting	3
2. Warschaupakt	
Visie op de NAVO-strijdkrachten en strategie	4
De ontspanning en de militaire realiteit	5-15
3. Sovjet-Unie	
Politiek t.a.v. het Midden-Oosten	16-17
4. Oost-Duitsland	
Verhouding tot Mongolië	18
5. Tsjechoslowakije	
Vriendschapsverdrag met Mongolië	19
6. Joegoslavië	
Politiek t.a.v. het Midden-Oosten	20-21
<u>Hoofdstuk B: Economie</u>	
1. Samenvatting	22
2. Sovjet-Unie	
Economische ontwikkeling	23-24
<u>Hoofdstuk C: Landstrijdkrachten</u>	
1. Samenvatting	25
2. Activiteiten	26
3. Organisatie	
a. Sovjet-Unie	27
b. Oost-Duitsland/GSVG	28-30
c. Oost-Duitsland/NVA	30-31
4. Beroeps-onderofficiersopleiding	
a. Polen	32-33
5. Opkomst/rotatie	
a. GSVG	34
<u>Hoofdstuk D: Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten</u>	
1. Sovjet-Unie	
a. Uitwijzing Sovjet Inln personeel door Frankrijk	35

	<u>blz.nr:</u>
2. Oost-Duitsland	
a. Beveiliging Oostduitse scheepvaart in Westelijke havens	36-37
3. Polen	
a. Luchtspionage in Zweden	38
b. Afluister apparatuur in Franse ambassade in Warschau	39
4. Korea	
a. Activiteiten Koreaanse inln- en veiligheidsdiensten in Nederland	40-41
<u>DEEL II: Midden-Oosten/Noord-Afrika</u>	
1. Samenvatting	42
2. Arabische mil steunverlening aan Syrië en Egypte	43-49
<u>DEEL III: Verre-Oosten</u>	
1. Samenvatting	50
2. China	
a. Bezoek van minister Kissinger	51-53
3. Japan	
a. Bezoek van Kissinger aan Tokio	54
b. Dreiging met olieboycot tegen Japan	54
c. Regeringsverklaring van Japan betr Midden-Oosten	54-56
4. Korea	
a. Het VN-accoord over de kwestie Korea	57-60

Geheim

SAMENVATTING1. Oost-Europa

Uit een artikel in het Poolse blad "Volksleger" blijkt duidelijk dat de NAVO wordt beschouwd als een agressieve, oorlogszuchtige organisatie, terwijl het Warschaupakt een defensieve, vredelievende organisatie is. Toch heeft de schrijver nog wel hoop op een definitieve ontspanning, al zal dit een jarenlange inspanning vereisen.

Hoewel de Sovjet-Unie de Arabische landen steunt in het Midden-Oosten conflict, is het inmiddels wel duidelijk dat de Sovjet leiding daarvoor de betrekkingen met de Verenigde Staten en West-Europa niet geheel in de waagschaal wil stellen, al kan de Sovjet-Unie door de goede economische resultaten in 1973, zich wat dit betreft wat onafhankelijker opstellen. Overigens heeft de Sovjet steun aan de Arabieren Joegoslavië voor een moeilijk dilemma geplaatst: daar Joegoslavië zich volledig aan de zijde van de Arabieren heeft geschaard, zou zij de Sovjet politiek t.a.v. het Midden-Oosten volledig moeten steunen; daar echter Joegoslavië de Sovjet invloed in het Middellandse Zee gebied vreest, wordt voorzichtig getracht al te grote invloed van de Sovjet-Unie te voorkomen.

De pogingen van de Sovjet-Unie de Niet-Sovjet Warschaupakt Staten zoveel mogelijk te betrekken bij de politieke ontwikkelingen in Centraal-Azië, blijven onverminderd voortduren. Naast het bezoek dat de Oostduitse delegatie aan Mongolië bracht, heeft Tsjechoslowakije nu ook een verdrag met Mongolië gesloten.

Bij de Sovjet strijdkrachten in Oost-Duitsland blijkt dat de werkelijke personeelssterkte aanzienlijk hoger ligt dan de organieke sterkte (ca 12%), hetgeen van belang zou kunnen zijn bij eventuele vermindering van personeel in het kader van de MBFR-onderhandelingen.

De activiteiten van de inlichtingendiensten van de communistische landen blijven, ondanks alle "toenaderingen" onverminderd voortduren.

GEHEIM

2. Midden-Oosten

In tegenstelling tot 1967, hebben tijdens de recente oorlog in het Midden-Oosten vrijwel alle Arabische landen, door het zenden van strijdkrachten, rechtstreeks deelgenomen aan de strijd.

3. Verre-Oosten

Als gevolg van de Midden-Oosten crisis heeft Kissinger zowel China als Japan bezocht. De Japanse regering schijnt bereid te zijn om, ten gevolge van de "olie beperking", "pro-Arabisch" op te treden.

DEEL I: Oost-EuropaHoofdstuk A: PolitiekConfidentieel 1. Samenvatting

WP visie op NAVO strijdkrachten en strategie.

Sovjet-Unie: De politiek van de Sovjet-Unie inzake het Midden-Oosten conflict berust op de volgende twee punten:
hulp aan de Arabische landen en voortzetting van de bilaterale betrekkingen met de Verenigde Staten.

Oost-Duitsland: van 10-14 oktober bracht een partij- en regeringsdelegatie van de DDR een bezoek aan Mongolië. De Sovjet-Unie tracht de NSWP-landen meer en meer te betrekken bij de ontwikkelingen in Centraal-Azië.

Tsjechoslowakije heeft op 18 juni 1973 een vriendschapsverdrag met Mongolië gesloten.

Joegoslavië is wel bereid met de Sovjet-Unie samen te werken bij de steunverlening aan de Arabische landen, zolang deze samenwerking niet een te grote invloed van de Sovjet-Unie in het Middellandse Zee gebied met zich brengt.

Dienstgeheim 2. WarschaupaktVisie op de NAVO-strijdkrachten en strategie

Om een indruk te geven van de visie welke binnen het Warschaupakt bestaat omtrent de NAVO, de westerse bewapening en het westers strategisch denken, volgt hier een artikel uit het Poolse tijdschrift "Wojsko Ludowe", nr 9, september 1973, geschreven door Luitenant-Kolonel Kolodziejczak.

Achtergrond voor dit artikel is voornamelijk de rechtvaardiging van de militaire opbouw van de WP-strijdkrachten. De schrijver stelt duidelijk dat de recente ontspanning in Europa te danken is aan de vredesinitiatieven van de socialistische landen, maar dat men aan deze ontspanning niet teveel waarde moet hechten, zolang er binnen de NAVO nog krachten bestaan die een bedreiging voor de vrede vormen en zolang er langs de grenzen van de socialistische landen nog militaire demonstraties worden gehouden. De auteur verwijst in dit artikel met name naar de Bondsrepubliek Duitsland, waar de invloed van het militair-industriële complex volgens hem in de laatste jaren duidelijk is vergroot; hij spreekt zelfs van een compagnonschap tussen de Bundeswehr en de Duitse industrie. Ook uit andere artikelen in de Oosteuropese militaire pers blijkt dat de WP-militairen zich zorgen maken over de invloed welke van de SALT-rondes, de CEVS en de MBFR kan uitgaan op de militaire inspanning van de WP-landen en de discipline van hun dienstplichtigen.

In een sfeer van detente wordt het steeds moeilijker om zware offers van de bevolking voor de militaire krachtsinspanning te vragen. Men kan dergelijke artikelen niet afdoen als zijnde zuivere propaganda voor het "thuisfront". De politieke leiders in de WP-landen hebben wel degelijk rekening te houden met het standpunt van de militaire top in deze landen. Uit het feit dat zowel in de Sovjet-Unie als de DDR de Minister van Defensie een zetel in het Politburo heeft gekregen blijkt dat de politieke leiding in deze landen zich genoodzaakt ziet om de militaire top te betrekken bij de besluitvorming en ze, zodoende mede verantwoordelijk te maken voor het beleid.

"WOJSKO LUDOWE", Nr. 9, september 1973

DE ONTSPANNING EN DE MILITAIRE REALITEIT

Lkol Boguslaw Kolodziejczak.

Ik heb eens geschreven dat de NAVO strijdkrachten op een hoge graad van paraatheid worden gehouden. Ik vestigde de aandacht op het feit dat er dicht bij de grenzen van de socialistische landen aanzienlijke hoeveelheden aanvalstroepen van de NAVO grondstrijdkrachten staan (twee legergroepen in de centraal-europese strategische richting, die tezamen over 25 divisies beschikken, nog afgezien van de reserve, die in korte tijd kunnen worden gedemobiliseerd), op het grote contingent luchtstrijdkrachten, waarvan het grootste deel bestaat uit aanvalsluchtmacht (ongeveer 700 vliegtuigen zijn dragers van kernwapens), op de raketten, waaronder die van het type Pershing, die zo staan opgesteld, dat ze een deel van het Poolse grondgebied bestrijken en op de strategische Polaris-raketten, die zich bevinden op, in de Europese wateren opererende, onderzeeboten. Al deze strijdkrachten en middelen bevonden zich in de buurt van de grenzen van de socialistische landen en een groot deel daarvan kon zijn uitwerking hebben op het territorium van ons land. Een directe dreiging werd vooral door aanvalsvliegtuigen en raketten gevormd.

Hierbij moeten we bedenken dat dreiging een gecompliceerd begrip is, waarbij niet alleen troepen en middelen, maar ook concepties en toepassing een rol spelen. Het is immers voor niemand een geheim dat het Warschaupakt eveneens over strijdkrachten met grote gevechtsmogelijkheden beschikt. Ze zijn echter ontplooid volgens een strategische conceptie met een defensief karakter, wat weer van invloed is op hun structuur. Ter vergelijking moge dienen dat - in tegenstelling tot de luchtmacht van de WP-staten - de NAVO luchtmacht een offensief karakter heeft. Bijna 80% van hun luchtmacht bestaat uit jachtbommenwerpers of bommenwerpers.

In de zestiger jaren waren de NAVO strijdkrachten ontplooid en voorbereid volgens een verplichte strategische conceptie, die bestond uit het uitvoeren van snelle gevechtsacties op het territorium van de socialistische landen en bij voorkeur een snel - zo snel mogelijk - grijpen naar het atoomwapen.

Deze conceptie vereiste het ontplooiën van gevechtsacties onder omstandigheden, die aanzienlijke militaire successen garanderen, d.w.z. door "preemptive attacks" of verrassing. Daarom was een essentieel onderdeel van de NAVO strategie de zg. "forward defense", die was gebaseerd op het zo ver mogelijk verschuiven van de uitgangsstellingen in de richting van de socialistische landen. Er werd in deze strategie grote nadruk gelegd op het "tactische" kernwapen en er werden richtlijnen uitgewerkt om dit in te zetten in het Europese oorlogstheater.

Dit alles vond zijn weerslag in talrijke manoeuvres van de NAVO strijdkrachten, die eveneens dicht in de buurt van onze grenzen werden gehouden en als het ware een demonstratie waren van militaire kracht aan de grens.

In sommige gevallen bevatten ze zelfs een provocatief element, zoals bijvoorbeeld de manoeuvres, die de Bundeswehr hield onder de codenaam "Zwarte Leeuw".

De talrijke manoeuvres van de NAVO strijdkrachten gingen vergezeld van een element van agitatie, wat de Warschaupakt landen dwong tot waakzaamheid en het voortdurend opvoeren van hun militaire paraatheid. Er werd dus een toestand van dreiging gehandhaafd, die ons noopte tot optimale inspanning om onze strijdkrachten te versterken. Zo was het in 1970. En hoe is het nu? Is deze situatie in drie jaar veranderd; en in welke richting?

De politieke wereldkaart

Het is duidelijk dat er in de politieke atmosfeer in de wereld en vooral in Europa veel ten goede is veranderd. Het tijdperk van de koude oorlog hebben we reeds achter ons. We bevinden ons nu in het stadium van onderhandelingen, die weliswaar pas zijn begonnen, maar - als ze gunstig verlopen - waarschijnlijk zullen leiden tot een deugdelijk systeem van Europese veiligheid. We zijn dichterbij deze optimistische toekomst gekomen door gebeurtenissen als de verdragen tussen de USSR en de BRD en Polen en de BRD, door het accordé over Berlijn, door het verdrag en de overeenstemming tussen de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten in het kader van de SALT, door het door Brezhnev en Nixon ondertekende verdrag over het "Vermijden van een Nucleaire Oorlog" en tenslotte

door het beeindigen van de eerste fase van de inleidende besprekingen over de Europese Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking en het begin van de besprekingen over reductie van strijdkrachten en bewapening in Europa.

Het is duidelijk dat dit alles de spanning doet afnemen en het gevaar van een oorlog in Europa afwendt. Deze gebeurtenissen blijven natuurlijk niet zonder invloed op de psyche van een samenleving, die zijn perspectieven verbindt met vrede en veiligheid. Dit is des te begrijpelijker bij de Polen, die de gruwelen van de oorlog hebben meegemaakt en hun land willen opbouwen en ontwikkelen in een atmosfeer van vrede. Deze natuurlijke neiging leidt echter licht tot verslapping van de oplettendheid bij het beoordelen van gebeurtenissen en politieke verklaringen van het Westen. Daarom moeten we bij het zoeken van een antwoord op de vraag: "hoe is het nu?" uitgaan van de bestaande realiteit.

Hier veroorloven we ons even een zijsprong om er op te wijzen dat alles, wat men in het algemeen verstaat onder ontspanning in de internationale betrekkingen, de vrucht is van vredelievende initiatieven van de socialistische landen, terwijl de bereidheid van het Westen tot onderhandelen en tot meewerken aan dit initiatief werd bepaald door de noodzaak de grote defensieve kracht van de WP-staten, en vooral die van de Sovjet-Unie, te erkennen.

We moeten dus niet vergeten dat we het huidige klimaat van ontspanning in Europa ook hebben te danken aan onze inspanningen ter zake van het versterken van defensie van onze staat. We mogen dat te meer niet vergeten omdat de basis voor een vreedzame toekomst tot nu toe steeds te fragiel was om te kunnen stellen dat de ontspanning nu een voldongen feit is.

Zolang er krachten zullen bestaan, die een bedreiging voor de vrede vormen, zolang er langs de grenzen van de socialistische landen militaire demonstraties worden gehouden, zó lang kan er niet worden gezegd dat het gevaar van een oorlog is uitgesloten.

Het offensieve karakter van de NAVO strategie

Beschouwen we nu het probleem van de dreiging in de militaire sfeer. Kunnen we zeggen dat de positieve veranderingen van politieke aard een vermindering van de militaire dreiging met zich meebrachten? Het antwoord moet worden gezocht in de huidige militaire strategie van de NAVO landen, in de sterkte van de strijdkrachten van dat blok, in de mate van demonstraties van kracht, in de activiteit van militaristische kringen en tenslotte in de plannen voor de toekomstige ontwikkeling van de strijdkrachten van het Noord-Atlantisch Pact.

Hoe is nu momenteel de strategische conceptie van de NAVO? Het blijkt dat het agressieve karakter daarvan geen enkele verandering heeft ondergaan. De strategie van de "flexible response", inclusief de Westduitse aanpassing in de vorm van de "vooruitgeschoven strategie naar het Oosten", is nog steeds van kracht, evenals de elementaire thesis voor de ontwikkeling van de NAVO strijdkrachten, die de nadruk legt op het vergroten van de aanvalscapaciteit, van zowel conventionele, als nucleaire wapens. Steeds meer werd gedurende de laatste jaren de zg. atoombrem verlaagd, d.w.z. de mogelijkheid werd vergroot om direct een kernwapen in te zetten bij het uitbreken van een eventueel conflict of in de beginfase ervan. Dat is het resultaat van het werk van de Nucleair Planning Group, die de inzichten van enkele Europese landen vertegenwoordigt (vooral Groot-Brittannië en de BRD) en de regels heeft vastgesteld voor het inzetten van het zg. tactische kernwapen in Europa. Hierbij moeten we onderstrepen dat de middelen om kernwapens waar de Europese NAVO partners de beschikking over hebben op het doel te brengen, zijn verbeterd en gemoderniseerd. De Phantom wordt immers steeds meer het elementaire vliegtuigtype van de NAVO luchtestrijdkrachten. De Luftwaffe kreeg reeds 88 toestellen van dit type in de verkenningsversie en is bezig met een programma om zijn strijdkrachten uit te rusten met Phantom jagerbommenwerpers. De NAVO strijdkrachten kregen ook aanzienlijk verbeterde raketten van het type Pershing. Voor de Amerikaanse landstrijdkrachten werd het aantal van deze raketten bijvoorbeeld vernegenvoudigd en voor de Bundeswehr werd dat aantal 4,5 maal zo groot. Ook mogen we niet voorbijgaan aan de strategische middelen, die zich bevinden in de buurt van Europa en bestemd zijn voor de

vernietiging van doelen die zich op het grondgebied van de Warschaupakt staten bevinden. Als voorbeeld moge dienen de vervanging van de Polaris raketten op Amerikaanse onderzeeboten (het eskader in Holy Loch-Schotland) door de meer-koppige Poseidon met een groter bereik.

Bij de landstrijdkrachten zien we ook het invoeren van nieuwe wapensystemen met grote aanvalsmogelijkheden. Dat zijn bijvoorbeeld nieuwe tanks voor het Britse Rijnleger, de Bundeswehr en de Amerikaanse troepen (Chieftain, Leopard en M-60), nieuwe personeelsvoertuigen (de Marder in de Bundeswehr), een groter aantal vuurmonden voor de artillerie en de lua, nieuwe types helicopters, verbeterd geniematerieel etc. Bovendien zijn er efficiëntere opleidingssystemen voor reserve- en mobilisabele eenheden, wat vooral in de Bundeswehr is te zien.

De Westeuropese militair-economische integratie

Sinds 1970 zien we bij de Europese NAVO landen een sterker streven om hun legers optimaal te moderniseren en hun aanvalskracht te vergroten. Deze landen, die de informele zg Eurogroep vormen, hebben onder druk van de Verenigde Staten een programma aangenomen voor de reconstructie van hun strijdkrachten (EDIP- European Defense Improvement Program), waarvoor ongeveer 1 miljard dollar is toegewezen voor bewapening en de herziening van de infrastructuur. Hierbij moet worden benadrukt dat de BRD zich heeft verplicht om $\pm 40\%$ van de uitgaven voor dit doel te dekken.

Het EDIP zou al zijn gerealiseerd als er in de daaropvolgende jaren geen extra verplichtingen waren bijgekomen. In december 1971 werd het programma bijvoorbeeld uitgebreid met het "Europese pakket", dat moest voorzien in de uitbreiding van de NAVO strijdkrachten in 1971-1972 met 1000 tanks, 600 pantservoertuigen, 300 vuurmonden, 700 stuks anti-tankgeschut, 30 schepen (waarvan 13 onderzeeërs), 400 nieuwe vliegtuigen en 250 helicopters. In 1973 nam de Europese groep van de NAVO nieuwe taken op zich, die ten doel hadden de bewapening te moderniseren en dus de modernste tanks, vliegtuigen, schepen, etc in te voeren.

De laatste jaren verliepen ook in het teken van krachtiger pogingen van de NAVO tot militair-economische integratie. Dat is een bijzonder gevaarlijk verschijnsel, dat vergroting van de invloed van militair-industriële complexen ten gevolge heeft. Een duidelijk voorbeeld daarvan vinden we in de Duitse Bondsrepubliek. Het Westduitse blad "Der Spiegel" (3-7-'72) schreef over dit thema:

"Zevenentwintig jaar na de tweede wereldoorlog schieten Duitse tanks opnieuw onder Narvik en Monte Cassino, Duitse onderzeeërs vuren weer in de Rio de la Plata en Westduitse managers in de wapenindustrie melden opnieuw successen op alle fronten". Wapens, materieel en munitie voor de Bundeswehr worden weer geproduceerd door de fabrieken van Krupp, Rheinmetall, Messerschmidt-Boelkow-Blohm, Siemens AEG, Flicke, e.a. Opvallend in het artikel in bovengenoemd tijdschrift is de zin:

"Krupp, als geen andere Duitse onderneming belast met het verleden, is ondanks dat weer aanwezig bij alle militaire manoeuvres". Het compagnonschap tussen de Bundeswehr en de industrie is de laatste jaren bijzonder hecht geworden. Op de directeursstoelen in de ondernemingen nemen voormalige generaals en officieren van de Bundeswehr plaats. Er zijn speciale instituten opgericht om de industrie met de strijdkrachten te verbinden, waardoor de invloed van in wapens geïnteresseerden groter wordt. Dit soort connecties raken steeds bredere kringen en krijgen een internationaal karakter. Ook moet worden gewezen op de steeds groter wordende rol van de EEG in het proces van militair-economische integratie en, wat dat met zich meebrengt, een versterking van het militair-economisch potentieel van de Europese NAVO landen. De EEG helpt bij een rationeler en efficiënter gebruik van de middelen voor bewapening. Het laat zich niet verhullen dat het resultaat van al deze inspanningen de laatste jaren een volgende stap is op weg naar vergroting en versterking van de militaire kracht van de NAVO. De hier aangehaalde voorbeelden wijzen erop dat het offensieve karakter van de NAVO strategie niet alleen niet is verminderd, maar dat, integendeel, bepaalde offensieve elementen daarin zelfs zijn verscherpt.

In vergelijking met de afgelopen jaren zijn de NAVO strijdkrachten gemoderniseerd en het programma voor een verder opvoeren van hun gevechtskracht wordt consequent gerealiseerd. Na de aanzienlijke kwantitatieve uitbreiding, is er nu een belangrijke kwalitatieve verandering ingetreden op het gebied van vuurkracht, beweging en de voorziening met modern materieel en vernietigingsmiddelen in de NAVO legers.

In dezelfde tijd ondergingen de Amerikaanse troepen in Europa een zelfde proces. Noemde de Amerikaanse pers aan het eind van de zestiger jaren het 7e Leger nog een "vergeten leger" (een toespeling op de prioriteit, die werd gegeven aan de bevoorrading van de in Vietnam vechtende eenheden), de situatie is momenteel radikaal veranderd. Nu is dat leger in ieder opzicht geprivilegieerd en - zoals de commandant van de Amerikaanse troepen in Europa zei - "nu krijgen we het beste en bovendien krijgen we het meest. Voor het eerst sinds onheuglijke tijden zijn we boven de organieke sterkte" ("U.S News and World Report", 25-6-1973).

Zoals we zien zijn na de veranderingen in de politieke atmosfeer geen wijzigingen in de militaire sfeer gevolgd. Het materieel en de middelen, die een essentieel element van de dreiging vormen, zijn gebleven en zijn zelfs qua capaciteit nog verbeterd. De wapenindustrie van de westelijke landen realiseren met de precisie van een klok hun lange-termijn-orders, waarbij ze de veer van de bewapening zorgvuldig opdraaien.

Demonstratie van militaire kracht

Bekijken we vervolgens de activiteiten, die het karakter hebben van een demonstratie van militaire kracht, die nu al enkele jaren lang door de NAVO leiding worden herhaald. Zo worden er sinds 1969 bijvoorbeeld oefeningen van het type "Reforger" gehouden. Deze jaarlijkse oefeningen zijn in hun beginfase een bewijs van de Amerikaanse "strategische mobiliteit" en bestaan uit het door de lucht overbrengen van de Verenigde Staten naar de Bundesrepubliek van eenheden van mech divisies en een bepaald gedeelte tactische luchtmacht.

De tweede etappe bestaat uit het oefenen met troepen van andere NAVO landen in de buurt van de grens met Tsjechoslowakije.

De oefening "Reforger" (IV), die - net als in de voorgaande jaren - bestond uit twee belangrijke etappes, werd ook in 1973 gehouden. Gewezen moet worden op het feit dat er voor de eerste maal voor het vervoer van de troepen gebruik gemaakt werd van "Galaxy"-transportvliegtuigen. Commentaren zagen deze etappe van de oefening als een politieke demonstratie, die de Europese partners moest overtuigen van het feit dat de Amerikaanse verplichtingen in Europa onveranderd waren gebleven ondanks de SALT en de besprekingen in Helsinki. De tweede etappe van de oefening, die de code-naam "Certain Shield" droeg, was een demonstratie van militaire kracht aan de grenzen van de socialistische landen. De aandacht moet ook worden gevestigd op elementen als de conceptie van het voeren van gevechtsacties in Europa met gebruik van kernwapens, de ontplooiing van de hoofdmacht van de aanvallende troepen in oostelijke richting en het oude schrikbeeld van "agressie uit het Oosten".

Het was een nieuwe poging om de atmosfeer van ontspanning te vertroebelen en een demonstratie, die de noodzaak van hoge uitgaven voor de versterking van de NAVO strijdkrachten moest aantonen. Aan de oefening "Certain Shield" namen, naast Amerikaanse troepen, ook eenheden van de Bundeswehr en Canadezen deel (tezamen meer dan 40.000 militairen, 2.700 tanks en 8.000 rupsvoertuigen en stukken artillerie).

In 1972 vond de grootste NAVO manoeuvre uit de geschiedenis plaats. Ze droeg de codenaam "Strong Express" en er deden meer dan 64.000 militairen aan mee. Er werden ook andere oefeningen gehouden op de zuidflank van de NAVO, zoals "Down Patrol" en "Deep Furrow" en talrijke oefeningen van operationeel-tactische aard (meestal op legerkorps- en divisieniveau).

Er is nog een punt, waarom die grootste oefening "Strong Express" bijzondere aandacht verdient. Het was niet alleen de grootste voor wat betreft de hoeveelheid troepen en materieel, maar ook voor wat betreft de oppervlakte die hij besloeg (van de oostkust van de Verenigde Staten tot Noorwegen en het westelijke deel van de Oostzee).

De manoeuvres verschilden niet alleen in de omvang van de uitgevoerde operaties van vroegere oefeningen op de zg noordflank (bijv "Bold Adventure" en "Green Express"). Verwondering wekte ook de grote publiciteit, waarmee "Strong Express" in september 1972 ging gepaard. Westerse pers commentatoren haastten zich te verklaren dat de manoeuvres ten doel hadden de door de NAVO leiding gestelde noodzaak tot verdere bewapening te rechtvaardigen; ook moesten ze de "destructieve invloed" van de vredespolitiek van de socialistische landen tegengaan en een tegenwicht vormen voor de "euforie" van ontspanning. Vandaar het afschrikwekkende karakter van de manoeuvres, die de dreiging op de noordflank van de kant van de Sovjet-Unie moesten benadrukken.

De Westduitse commentator Wolfram von Raven schreef: "Het gaat om een tegenwicht van de westerse afschrikking tegenover de intimidatiestrategie van het Oosten" (Die Welt 25-9-'72).

Deze gedachte kan niet anders worden verklaard dan als waarschuwing tegen het vredesinitiatief van de socialistische landen. De "Frankfurter Allgemeine Zeitung" van 14-9-'72 vult dit commentaar aan met de woorden: "Politici en militairen zien met grote verwachting uit naar het begin van de grootste NAVO manoeuvres aller tijden." We weten dus hoezeer sommige kringen in het Westen zijn geporteerd van deze manoeuvres en we weten ook waarom het ging. We moeten er nog aan toe voegen dat "Strong Express" de leiding van de Bundeswehr grote voldoening verschaftte. Want die was het toch, die het krachtigste doorhamerde op de these van een grotere dreiging op de noordflank dan op de zuidflank. Deze these beantwoordde aan de nieuwe conceptie voor de inzet van de Bundesmarine, volgens welke die niet alleen in staat moet zijn tot het uitvoeren van operaties in de Oostzee, maar ook in open zee - de Noordelijke IJszee en in de Noorse Zee. De leiding van de Bundeswehr vond dus dat het karakter van de oefening "Strong Express" het gelijk van zijn inzichten bevestigde.

De manoeuvres hielden ook rechtstreeks verband met de problematiek omtrent de bedreiging van Polen. Want in het kader van deze oefening begaven schepen van een permanent eskader van de NAVO zee-strijdkrachten zich naar de Oostzee met de opdracht de NAVO vlaggen in die wateren te laten zien. Deze daad kan ook worden opgevat

als het accepteren van de aspiraties van de Bundesmarine, die zijn interesse de laatste tijd naar het Oosten uitbreidt. Schepen van de Duitse marine verleggen het gebied van hun oefeningen steeds vaker naar het centrale en oostelijke deel van de Oostzee. Het element van dreiging op onze kust is de laatste tijd sterker geworden. Het was ook waarneembaar in andere militaire demonstraties van de NAVO, zij het op aanmerkelijk kleinere schaal. Uit de talrijke oefeningen, die de NAVO de laatste tijd heeft gehouden, hebben we de meest karakteristieke genomen, die niets te maken hebben met de normale opleiding van troepen, maar een onduwbelzinnig politiek doel dienen en een politieke functie hebben. Daarin verschilden ze ook van oefeningen van Warschaupakt strijdkrachten, die werden gehouden volgens de regels van de militaire opleiding en waren gespeend van elke politieke bedoeling.

Perspectieven

Uit de laatste activiteiten en door de NAVO leiding uitgestippelde plannen blijkt dat de gekozen richting voor het versterken van hun strijdkrachten wordt voortgezet. Het Amerikaanse leger is overgegaan op het werven van vrijwilligers, wat o.a. wordt verklaard door de noodzaak van een langere opleiding van specialisten, die steeds ingewikkelder materieel moeten bedienen. Leden van de regering van de VS verzekeren hun bondgenoten dat er geen verandering zal komen in het aantal in Europa gestationeerde troepen, waarbij ze tevens garanderen dat de bewapening verder zal worden gemoderniseerd. Deze wijze van optreden spruit voort uit de noodzaak tot onderhandelen vanuit een positie van kracht. Een dergelijke houding toonden onlangs de opperbevelhebber van de NAVO strijdkrachten, generaal Goodpaster, de voorzitter van het Militaire Comité van de NAVO, generaal Steinhoff, de Minister van Defensie van de BRD, Georg Leber en vele andere vertegenwoordigers van militaire kringen. Tijdens de juni-zitting van het Defense Planning Committee in Brussel gaven generaal Steinhoff en admiraal Poser (ook een Bundeswehr-vertegenwoordiger bij de NAVO leiding) hun oordeel over de militaire krachtsverhouding. Hun verklaringen kan men onder één noemer brengen, omdat beiden zich bedienden van het schrikbeeld van de dreiging van de kant van de Sovjet-Unie en de andere Warschaupakt Staten.

Dezelfde ondertoon klonk in een toespraak van de Amerikaanse Minister van Defensie, die onder meer zei: "Als de wind uit het Oosten op een bepaald moment gaat liggen, dan weten we dat er zonder enige waarschuwing plotseling een storm kan opsteken." ("Die Welt", 8-6-'73). De laatste tijd heeft de Westduitse Minister van Defensie Leber zich bijzonder actief getoond tegen ontspanning. Tijdens een plenaire vergadering van de Vereniging van de Bundeswehr waarschuwde hij voor "een vals begrip van veiligheid en de gevaarlijke gevolgen van zo'n begrip." De verklaring van Leber kreeg nog tamelijk veel applaus.

Instemming met zijn inzichten kreeg de minister ook van de CDU/CSU afgevaardigden tijdens zijn redevoering voor de Bundestag. Zij spraken zich ook eenstemmig uit voor een verhoging met 9% van het budget voor de Bundeswehr voor volgend jaar. Daar waren de leden van de Vereniging van de Bundeswehr, een niet geringe organisatie, die meer dan 160.000 leden telt, het helemaal mee eens.

Leber, Steinhoff en Goodpaster staan dus niet alleen. Zij hebben nog vele supporters en krijgen natuurlijk ook steun uit militair-industriële kringen. Dit is een cruciaal feit, dat men zich dagelijks moet realiseren. Het is bovendien geen op zichzelf staand verschijnsel en het treedt niet alleen in de BRD op.

Al deze omstandigheden leiden tot de conclusie dat er zich nog vele hindernissen bevinden op weg naar verdere overeenstemming. Dit vond ook in mindere of meerdere mate zijn weerslag in de SALT II, de voorbereidende besprekingen in Wenen en de onderhandelingen in het kader van de CEVS. Het leidt geen twijfel dat, naarmate de onderhandelingen een essentiëler stadium bereiken, deze moeilijkheden steeds duidelijker aan de dag zullen treden. Zoals tot nu toe de militaire dreiging niet is afgenomen, hoewel daar in de toekomst mee dient te worden gerekend. Deze veranderingen moeten echter langzaam gaan, want de ontwapeningsproblematiek is bijzonder gecompliceerd, de bewapeningsprocessen van de NAVO sterk ontwikkeld en jaren vooruit gepland en de invloed van militaristische kringen nog steeds aanzienlijk. Dit alles geeft grond aan de veronderstelling dat een uiteindelijke consolidering van de ontspanning en het creëren van een systeem van Europese veiligheid, dat de dreiging van een oorlog uitbant, een jarenlange inspanning zal vereisen.

Confidentieel

3. Sovjet-UniePolitiek t.a.v. het Midden-Oosten

De Sovjet politiek t.a.v. het Midden-Oosten conflict berust op de volgende twee punten:

- hulp aan de Arabische landen door materiële en politieke ondersteuning;
- voortzetting van de bilaterale betrekkingen met de Verenigde Staten welke moeten leiden tot een gezamenlijke aanpak ter oplossing van dit conflict.

Volgens de beschikbare gegevens wist de Sovjet-Unie van de Syrisch-Egyptische oorlogsvoorbereidingen af. Op 2 oktober 1973 legden de leiders van de Sovjet-Unie hun bezwaren tegen een Arabisch-Israëlische oorlog aan Cairo voor. Toen echter bleek dat Egypte vastbesloten was om tot een aanval op Israël over te gaan, heeft Secretaris-Generaal Brezhnev op 3 oktober in een brief aan President Sadat materiële en politieke steun toegezegd, "omdat Egypte als oorlogsdoel enkel de terugwinning van de in 1967 door Israël veroverde gebieden nastreefde".

Reeds kort na het uitbreken van de oorlog bleek dat de Sovjet-Unie een verslechtering van haar betrekkingen met de Verenigde Staten wilde vermijden. De tevredenheidsbetuigingen in de Sovjet-Unie over de aanvankelijke successen van de Arabische strijdkrachten, en de (militaire uitrusting) luchtbrug gingen gepaard met een vroegtijdig aanbod van de Sovjet-Unie aan de Arabische landen om haar bemiddeling te verlenen om tot een wapenstilstand te komen, terwijl voorts de Sovjet ambassadeur te Washington, Dobrynin, intensieve besprekingen voerde met Kissinger.

Parallel aan de Dobrynin-Kissinger besprekingen kwam de Sovjet-Unie op 7 oktober met een officiële verklaring waarin duidelijk tot uiting kwam dat de Sovjet-Unie het bestaansrecht van de staat Israël erkende.

De wens van de Sovjet-Unie om een uitbreiding van het Midden-Oosten conflict te vermijden, was de reden van Kosygin's bezoek aan Cairo op 17/18 oktober. Dit bezoek leverde echter geen concreet resultaat op, daar met Egypte geen overeenstemming kon worden bereikt over de wapenstilstandsvoorwaarden.

De persoonlijke onderhandelingen van Brezhnev op 20/21 oktober met Kissinger leidden tot een gezamenlijke USSR-USA ontwerp-resolutie in de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. Toen Israël na het bestand van 22 oktober toch voortging met haar militaire opmars op de westelijke oever van het Suez Kanaal zag de Sovjet-Unie zich voor een moeilijk dilemma geplaatst. De Sovjet-Unie moest een keuze maken tussen hulpverlening aan Egypte, en haar betrekkingen met de Verenigde Staten. In eerste instantie koos de Sovjet-Unie voor steunverlening aan Egypte, hetgeen resulteerde in Brezhnev's brief aan Nixon waarin werd gedreigd met Sovjet ingrijpen. De scherpe Amerikaanse (alarmerings-) reactie had echter tot gevolg dat de Sovjet-Unie zich tevreden stelde met het zenden van enige "waarnemers" naar Egypte en met de eis dat één der WP-landen (Polen) deel zou uitmaken van een VN-vredesmacht.

Uit de rede van Brezhnev voor het Wereldvrede Congres, de Sovjet deelname aan vredesbemiddelingen (op 30 oktober bevond de plaatsvervangend Minister van Buitenlandse Zaken, Kuznetsov, zich in Cairo en Damascus) en de verhoogde aantallen Israëliërs die de Sovjet-Unie mogen verlaten, blijkt dat Moskou een verdere verslechtering van haar betrekkingen met de Verenigde Staten wil voorkomen en streeft naar een regeling van het conflict waartoe kleine Arabische concessies een bijdrage moeten leveren. De Sovjet-Unie verwacht teveel van een samenwerkingspolitiek met de Verenigde Staten en West-Europa om het te laten komen tot een "onherstelbare breuk" in deze betrekkingen. (B-3) (R)

Confidentieel

4. Oost-DuitslandVerhouding tot Mongolië

Van 10-14 oktober bracht een Oostduitse partij- en regeringsdelegatie een bezoek aan Mongolië. De delegatie stond onder leiding van partijvoorzitter Honecker terwijl voorts ondermeer de onlangs benoemde voorzitter van de Ministerraad, Sindermann, er ook deel van uitmaakte.

In mei heeft Generaal Hoffmann, Minister van Defensie en thans ook lid van het Politburo, ook Ulan Bator bezocht en bij die gelegenheid verklaard dat de beide legers van de twee landen schouder aan schouder met het Sovjet leger de veiligheid van de socialistische statengemeenschap in Centraal-Azië dienden te garanderen.

De nauwe banden tussen de DDR en Mongolië dateren al vanaf 1968 toen een vriendschaps- en samenwerkingsverdrag tussen de beide landen werd gesloten.

(B-2) (Gr)

Commentaar: De resultaten van dit bezoek werden neergelegd in een gemeenschappelijke verklaring welke aansluit op het vriendschapsverdrag van 1968. Voorts werd in deze verklaring met enige nadruk ingegaan op het tot stand komen van een collectief veiligheidssysteem in Azië. Een dergelijk systeem zou ondermeer de volgende twee belangrijke principes moeten omvatten: de onaantastbaarheid der grenzen en het niet toelaten van de verovering van gebieden. Een duidelijker toespeling op het Sino-Sovjet conflict over de grensgebieden is nauwelijks denkbaar.

Zoals ook bleek uit het vriendschapsverdrag tussen Tsjechoslowakije en Mongolië tracht de Sovjet-Unie de NSWP-landen zoveel mogelijk te betrekken bij de politieke ontwikkelingen in Centraal-Azië. Alleen Roemenië heeft nog geen vriendschapsverdrag met Mongolië gesloten.

Confidentieel 5. TsjechoslowakijeVriendschapsverdrag met Mongolië

Op 31 oktober 1973 heeft de Federatieve Vergadering van Tsjechoslowakije haar goedkeuring gehecht aan het "Verdrag van Vriendschap, Samenwerking en Wederzijdse Bijstand, tussen Tsjechoslowakije en de Volksrepubliek Mongolië.

Dit vriendschapsverdrag werd op 18 juni 1973 te Ulan Bator ondertekend en komt in de plaats van het oude verdrag van 8 april 1957. Het nieuwe verdrag is 20 jaar geldig en wordt automatisch met 10 jaar verlengd indien één der verdragsluitende partijen niet 12 maanden voor de beëindiging het verdrag opzegt.

Het verdrag bestaat uit een preambule en 11 art.

De beide partijen verplichten zich o.a. tot:

- samenwerking en ervaringsuitwisseling op economisch, wetenschappelijk en technisch gebied;
- aanvaarding van de vreedzame coëxistentie als basis voor de betrekkingen tussen landen welke tot een verschillend maatschappelijk systeem behoren;
- alles te doen om internationale spanningen te voorkomen en imperialistische agressie te verhinderen;
- elkaar te consulteren met betrekking tot alle belangrijke internationale problemen welke voor de beide partijen of de wereldvrede van belang zijn.

(B-2) (R)

Commentaar: Dit verdrag past volledig in de pogingen van de Sovjet-Unie om de NSWP-landen via een net van bilaterale betrekkingen zo nauw mogelijk te betrekken bij de politieke, militaire en economische ontwikkelingen in de onmiddellijke omgeving van China.

Confidentieel 6. JoegoslaviëPolitiek t.a.v. het Midden-Oosten

Joegoslavië heeft zich in het Midden-Oosten conflict volledig achter het Arabische standpunt geplaatst en, wat de motieven hiervoor ook mogen zijn geweest, het gevolg ervan is dat Joegoslavië zich ook voor een groot deel heeft moeten identificeren met de politiek van Moskou in dit conflict.

De verlening van recht tot overvlucht aan de Sovjet-Unie voor leveranties aan de oorlogvoerende Arabische landen kan weliswaar voortspruiten uit de wens tot hulpverlening aan deze landen, maar heeft ook een verbetering van de betrekkingen tussen Joegoslavië en de Sovjet-Unie tot gevolg.

De paradoxale situatie doet zich voor dat Joegoslavië, dat zeer hoge prioriteit geeft aan de handhaving van haar onafhankelijkheid tussen Oost en West, waarbij de Sovjet-Unie voor die onafhankelijkheid de grootste bedreiging vormt zich in haar buitenlandse politiek vaak opwerpt als een strijder tegen het imperialisme, c.q. kolonialisme, en zich hierin dan toch van tijd tot tijd aan de zijde van de Sovjet-Unie bevindt. Ook in het Midden-Oosten conflict komt dit weer tot uiting.

Enerzijds is Joegoslavië tegen een oplossing van dit conflict door een gezamenlijk optreden van de beide grote mogendheden, daar dit de Joegoslavische manoeuvreerruimte in het Middellandse Zee gebied zou kunnen beperken; anderzijds wenst Joegoslavië ook geen éézijdig optreden van één der grote mogendheden met als gevolg de mogelijkheid van suprematie van deze mogendheid in dit gebied. Joegoslavië is een voorstander van een gebalanceerd evenwicht in het Middellandse Zee gebied, zonder een te grote invloed van één der beide grote mogendheden, en wenst daarom dat alle VN-landen een bijdrage leveren aan de oplossing van het Midden-Oosten conflict, en niet alleen de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten. Joegoslavië is wel bereid met de Sovjet-Unie samen te werken bij de steunverlening aan de Arabische landen, zolang deze samenwerking niet een te grote invloed van de Sovjet-Unie in dit gebied met zich meebrengt.

Bovenstaande kwam ook tot uiting tijdens het bezoek van Tito aan de Sovjet-Unie.

Terwijl Brezhnev in zijn rede op 12 november 1973 te Kiev de nadruk legde op het belang van de samenwerking der socialistische landen en de versterking van de communistische eenheid om een bijdrage te kunnen leveren in het Midden-Oosten conflict, legde Tito in zijn antwoord het accent op de progressieve rol welke de "niet-gebonden" landen kunnen spelen; voorts stelde Tito dat vrede en veiligheid ondeelbaar zijn en niet door enkele landen kunnen worden opgelegd.

(B-3) (R)

Hoofdstuk B: Economie

Confidentieel

1. Samenvatting

Sovjet-Unie: 1973 is voor de Sovjet economie een zeer goed jaar geweest. Door de zeer goede resultaten in de agrarische sector en de over het algemeen bevredigende resultaten in de industriële sector, mag worden verwacht dat het Bruto Nationaal Product in 1973 met 7% zal stijgen tegen 1,7% in 1972.

Confidentieel 2. Sovjet-Unie

Economische ontwikkeling

De Sovjet economie heeft zich in 1973 sterk hersteld. Uit schattingen welke zijn gebaseerd op de cijfers van het derde kwartaal 1973 blijkt dat het Bruto Nationaal Product in 1973 waarschijnlijk met 7% zal stijgen tegen 1,7% in 1972.

Vooraf in de landbouw is er sprake geweest van een bijzonder herstel terwijl de resultaten in de industriële sector ook zeer bevredigend zijn.

De industriële groei in 1973 bevindt zich over het algemeen boven het peil dat in de plannen voor dit jaar was vastgesteld. Met name de sectoren chemie, bouwmaterialen en duurzame consumptiegoederen hebben zeer goede resultaten opgeleverd. Koelkasten, meubelen en personenwagens bijv werden in 1973 in veel grotere getale geproduceerd dan in 1972. Zwakke punten vormden de energieproductie en enkele voedingsproducten welke moeten worden geprepareerd, waaronder vlees en plantaardige olie. Olie- en gasproductie lag in de eerste negen maanden van 1973 beneden plan.

Eén van de redenen hiervoor is een vertraging bij de levering van kapitaalgoederen in deze sector.

De uitstekende landbouw-output is vooral te danken aan een 25% grotere graanopbrengst en aan uitstekende aardappel-, suikerbieten-, katoen- en zonnebloempitoogsten.

De veestapel heeft echter nog steeds te lijden onder een tekort aan voedingsmiddelen waardoor de vleesproductie onbevredigend is. De oogsten van dit jaar zijn echter een goede basis om dit probleem in 1974 op grote schaal aan te pakken.

Ondanks de goede oogsten zal de Sovjet-Unie een importeur van graan blijven, tenzij er in 1974 ook een abnormaal goede graanoogst zal zijn. De uitgaven in harde valuta, welke de Sovjet-Unie in 1974 voor graanaankopen zal moeten besteden, zullen, ondanks een verminderde import, niet veel lager zijn dan de 1973-uitgaven. Dit wordt door de sterk gestegen prijzen op de internationale graanmarkt veroorzaakt.

Toen de Sovjet-Unie in de mid-zestigert jaren grote hoeveelheden graan in het Westen aankocht had dit directe gevolgen voor de aankoop van machines e.d.

Een dergelijke ontwikkeling valt nu niet te verwachten aangezien de Sovjet-Unie nu kan beschikken over grote lange-termijn kredieten. Machine-aankopen namen in 1973 zelfs aanzienlijk toe, ondanks de grote graan-aankopen.

Hoofdstuk C: Landstrijdkrachten

Geheim

1. Samenvatting

In de verslagperiode werden geen oefenactiviteiten waargenomen.
In vergelijking met de herfstrotatie-1972 werd in toenemende mate gebruik gemaakt van luchttransport.
De werkelijke sterkte van de GSVG (350.000 man) geeft een verschil te zien van 40.000 man met de organieke sterkte.

Geheim

2. Activiteiten

Overeenkomstig het patroon van de voorafgaande jaren stond november in het teken van de halfjaarlijkse personeelwisseling. Oefeningen werden niet waargenomen.

Tegen het einde van de maand werd toenemende opleidingsactiviteit waargenomen bij de Poolse en Tsjechoslowaakse landstrijdkrachten. Bij de strijdkrachten van deze landen vindt de personeelwisseling reeds in oktober plaats zodat medio november de basisopleiding eindigde en een aanvang kon worden gemaakt met de functieopleiding en de onderdeelopleiding op het laagste niveau.

3. Organisatiea. Sovjet-Unie

Confidentieel

(1) Aantal luchtlandingsdivisies

De Sovjet-Unie is doende het aantal luchtlandingsdivisies uit te breiden. In 1975 zal het aantal 15 bedragen.

(Pers)

Commentaar: Er is geen enkele aanwijzing bekend, die het in het bericht gestelde kan ondersteunen. Gezien het feit dat momenteel de transportcapaciteit de gelijktijdige inzet van ten hoogste twee divisies mogelijk maakt, kan worden gesteld dat een aanzienlijke uitbreiding van het huidige aantal van 7 (mogelijk 8) luchtlandingsdivisies onrealistisch is. Een groot deel van deze divisies zou dan als gewone "gronddivisies" moeten worden ingezet, weliswaar zeer goed getraind, maar qua bewapening en uitrusting niet voor die inzet geschikt.

Confidentieel

b. Oost-Duitsland/GSVG

(1) Aanwezig materieel

Medio oktober 1973 waren bij de eenheden der GSVG aanwezig:

- 3500 tanks,
- 1050 BMP-76 gevechtsvoertuigen,
- 1300 SA-7 grond-lucht geleide wapensystemen,
- 1200 D-30 122 mm howitzers,

waarbij alle genoemde getallen zo nauwkeurig mogelijke benaderingen zijn.

(B-3)(R)

Commentaar: a. T-62: Nog slechts ca 20 (van de 120) tkbats in de tkdivs zijn met T-54/55 uitgerust; de overigen met de T-62. Een duidelijk begin is gemaakt met toewijzing van de T-62 aan tkbats/mechregn van de mechdivs. Indien het aantal van 3500 juist is, dan bestaat het tankpotentieel van de tot nu toe aangenomen organieke eenheden der GSVG voor ca 70% uit T-62 tanks.

b. BMP-76: Bij ca 30 van de 90 mechbats in de mechdivs is de BMP-76 ingedeeld, alsmede bij enige mechbats van mechregn, behorende tot tkdivs. Om te bereiken dat de helft van alle mechbats in de mechdivs met de BMP zouden zijn uitgerust, zijn ca 1400 stuks nodig. Naar het zich laat aanzien kan dit peil in 1974 bereikt worden. De andere helft van bedoelde mechbats zal dan beschikken over de BTR-60. De BTR-152 zou geheel uit de organisatie der mechbats verdwenen zijn.

c. SA-7: Door de geringe afmetingen van dit wapen is het praktisch onmogelijk een juiste aanname over het aantal te stellen. 1300 stuks zou betekenen dat bijvoorbeeld iedere mechcie (360 in de GSVG) 2 van deze wapens zou kunnen hebben en ieder tkesk (480 in de GSVG) één. Een honderdtal zou dan bij andere

GEHEIM

eenheden aanwezig kunnen zijn. Zoals in MO 9/73 reeds is gesteld, lijkt het teloor gaan van een goede "fire control" een nadeel, zeker indien het wapen op een dgl schaal zou zijn ingevoerd.

- d. D-30: Het genoemde aantal is voldoende om de artregn van alle divs en de hwbtn van alle mechregn met de organieke aantallen te voorzien. De artilleriebrigades van legers en front kunnen er dan ook nog gedeeltelijk mee worden uitgerust.

Geheim

(2) Personeelssterkte

De werkelijke sterkte der GSVG bedraagt, exclusief 16 Luchtleger, ca 350.000 man.

De organieke sterkte der eenheden is als volgt:

- mechdiv 11.850
- tkdiv 9.410
- leger ca 11.000 (divs niet inbegrepen)
- front ca 44.000 (lr niet inbegrepen)

Dit resulteert in een totale organieke sterkte van ca 312.000 man.

(B-3)(G)

Commentaar: Daar twee van de legers niet over een artilleriebrigade beschikken dient dit totaal nog met ca 2000 man te worden verminderd. Het verschil tussen organieke en werkelijke sterkte bedraagt dus ca 40.000 man, veroorzaakt door o.a. het aanwezige aantal extra tankeenheden en een groter aantal bij de achterwaartse diensten enz. tewerkgestelden dan de organieke sterkte aangeeft.

Ofschoon bovenstaande gegevens afkomstig zijn van "doorgaans goed ingelichte" bronnen, dient er toch rekening mede te worden gehouden dat deze cijfers grotendeels op schattingen berusten. Zoals in het voorwoord over organisatie en sterkte in het Slagordeboek GSVG is gesteld,

zijn de gegevens van de divisies redelijk juist te achten, terwijl de cijfers voor legers en front - voornamelijk door de moeilijkheden van een juiste schatting van bijv. achterwaartse diensten, depots, verbindingseenheden enz. - als schattingen beschouwd moeten worden.

Confidentieel

c. Oost-Duitsland/NVA

(1) Aanwezig materieel

Medio oktober waren bij de NVA aanwezig:

- minder dan 100 T-62 tanks,
- minder dan 100 BMP-76 gevechtsvoertuigen,
- ca 80 D-30 122 mm howitzers,
- ca 80 BM-21 meervoudige raketwerpers,
- ca 100 ZSU-23/4 luchtdoelartillerie.

(B-3)(R)

Commentaar: a. T-62: Het tankbestand voor de zes NVA-divs, totaal ongeveer 1400 stuks, bestaat nog voor het overgrote deel uit de T-54/55. De invoering van de T-62 gaat zeer langzaam. Alleen bij 15 Tkreg/7 Tkdiv zijn (onbevestigde) waarnemingen gedaan van T-62 in bats-sterkte. De NVA heeft vermoedelijk nog steeds een zeshonderdtal T-34 tanks in opslag, die naarmate de bevoorrading met T-62 en T-55 voortgaat, vervangen zullen worden door de T-54.

b. BMP-76: Ook hierbij gaat de invoer zeer langzaam. De aanwezige BMPs dienen voornamelijk voor instructie- en demonstratiedoel-einden. Een onbevestigde melding wijst op de mogelijke aanwezigheid van een bat BMP bij 16 Mechreg/11 Mechdiv.

c. D-30: De invoering van de D-30 bij de artregn der divs heeft ertoe geleid dat waarschijnlijk alle (14) mechregn nu een bt van 6 x M-38 122 mm howitzers hebben. Om alle artregn der divs geheel van de D-30 te voorzien

GEHEIM

zouden nog ca 130 stuks moeten worden aangevoerd. Naar gelang deze aanvoer vordert, zullen de overblijvende M-38s vermoedelijk opgeslagen worden, terwijl een indeling op kleine schaal bij de grenstroepen niet is uitgesloten.

- d. BM-21: Ieder artreg van de divs beschikt vermoedelijk over tenminste 6 x BM-21.
- e. ZSU-23/4: Het waargenomen aantal maakt het mogelijk ieder mech- en tkreg van een bt à 4 x ZSU-23/4 te voorzien. Bij 11 Tkreg/11 Mechdiv zijn 9 stuks waargenomen.

Er schijnt bij de Sovjets enige terughoudendheid te zijn bij de bevoorrading van de NVA met nieuw materieel. Economische motieven zouden een rol kunnen spelen.

4. Beroeps-onderofficiersopleiding

Dienstgeheim

a. Polen

Hoe wordt men beroeps-onderofficier?

Tot nu toe diende een kandidaat een verzoek in om toegelaten te worden tot een beroeps-onderofficiersschool; hij werd leerling en na twee jaar studie en praktijk en het afleggen van een eindexamen werd hij toegelaten tot het onderofficierskorps, waarbij hij de rang van oudste korporaal ontving.

Dit systeem had een aantal zwakke kanten. Bijvoorbeeld: na een jaar opleiding kon de kandidaat tot de ontdekking komen dat het beroep van onderofficier hem niet beviel of dat hij de verkeerde specialisatie gekozen had. Die situatie was voor beide partijen vervelend.

Daarom werd voorgesteld het systeem te wijzigen. Een officieel communiqué met bijzonderheden over de werving van kandidaten voor beroeps-onderofficiersscholen en hun opleiding wordt binnenkort door het ministerie van defensie gepubliceerd. Toegelaten tot het onderofficierskorps worden slechts kandidaten uit het leger, wat echter niet betekent dat de poorten van de onderofficiersscholen gesloten zullen blijven voor de civiele jeugd. Integendeel, het leger is zeer gesteld op aanvulling met waardevolle kandidaten uit de civiele sector.

Ieder, die de leeftijd van 17 jaar heeft bereikt, een getuigschrift kan overleggen van de basis-beroepsschool, van minstens twee jaar middelbare school of aan andere eisen voldoet en beroeps-onderofficier wil worden, kan zich vrijwillig voor het vervullen van zijn dienstplicht melden, waarbij hij te kennen geeft dat hij beroeps-onderofficier wil worden.

De aanvragen dienen ingediend te worden bij de gemeentelijke, stedelijke of provinciale militaire staven. Dit kan geschieden in iedere tijd van het jaar. Zij, die worden aangenomen vervullen gedurende twee jaar hun basisdienstplicht, hetgeen de plicht is van iedere man. In die tijd doorlopen zij een onderofficiersschool bij een parate eenheid of een cursus van een half jaar in een opleidingscentrum voor specialisten. Deze twee jaar zijn een goede gelegenheid om nader kennis te maken met het leger en de dienst van beroeps-onderofficier te

leren kennen. Wie zich bedenkt kan tot de reserve overgaan omdat hij zijn dienstplicht heeft vervuld. Zij die bij hun voor-nemen blijven, worden bevorderd tot oudste korporaal, worden opgenomen in het onderofficierskorps en gestuurd naar de beroeps-onderofficiersschool van hun keuze. Die keuze zal ook afhangen van de mening, die men tot dan toe over zijn dienst-tijd heeft gevormd.

De opleiding op de beroeps-onderofficiersschool duurt een half jaar (tot nu toe, inclusief praktijk, twee jaar). Deze belang-rijke bekorting van de opleidingstijd wordt mogelijk door het feit dat de cursisten twee jaar militaire dienst achter de rug hebben, waaronder de onderofficiersschool voor dienstplichti-gen.

Na het beëindigen van de beroeps-onderofficiersschool gaat de geslaagde, afhankelijk van zijn specialisatie, naar een parate eenheid, een staf of een militair instituut in een functie, die overeenkomt met zijn kwalificaties.

(Zolnierz Polski, 25 nov 1973)

Commentaar: De hierboven beschreven methode bestond reeds, als mogelijkheid voor dienstplichtige onderoffi-cieren, om beroeps-onderofficier te worden, maar is nu tot normale procedure geworden. Deze oplei-dingsgang is duidelijk gebaseerd op een praktijk gerichte opleiding. Deze nieuwe regeling is waar-schijnlijk mede ingevoerd door een relatief groot verloop tijdens de opleiding en mogelijk een te geringe animo van 17-jarigen om een opleiding voor beroeps-onderofficier aan te vangen.

De genoemde onderofficiersscholen bij parate een-heden zijn te vergelijken met onze vroegere kaderscholen. De beroeps-onderofficiersscholen zijn hiermede eigenlijk teruggebracht tot wapen-scholen voor beroepsopleiding. De opleiding van beroeps-onderofficier is nu ongeveer gelijk aan die in de Sovjet-Unie.

5. Opkomst/rotatie

Confidentieel

a. GSVG

Ondanks de vroegere uitgifte van de halfjaarlijkse oproepen ontslagorder van de Sovjet minister van defensie en de vroegtijdige waarneming van een pendeltrein (zie MO 9/73) verloopt de herfstrotatie als in andere jaren gebruikelijk was, althans voor wat betreft het tijdsverloop.

Tot en met 19 november werden 264 vluchten, alle door AEROFLOT uitgevoerd, waarmede ca 29.000 man kunnen zijn aangevoerd. Per trein kunnen tot die datum, gezien het aantal waargenomen pendels, 36.000 man zijn aangevoerd. Daarbij werd een aantal "kaalkoppen" gezien. Over de Oostzee heeft vervoer per schip plaatsgevonden; het aantal van de daarbij betrokkenen kon niet worden vastgesteld.

(B-3)(G)

Commentaar: Aangenomen wordt dat een volledige herfstrotatie ca 75.000 man omvat. Een duidelijk verschil met de vorige herfstrotatie ligt in het aantal waargenomen vluchten. Het totaal lag toen op ca 200 vluchten, welk aantal reeds op 19 november 1973 aanmerkelijk overschreden was.

In aanmerking nemende dat ook de "luchtbrug" naar het Midden-Oosten plaats vond, schijnen de Sovjets wel zeer groot belang te hechten aan het (be)oefenen van de aanvoer van troepen door de lucht.

Hoofdstuk D: Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten1. Sovjet-Unie

Confidentieel

- a. Uitwijzing van Sovjet inlichtingenpersoneel door Frankrijk
Blijkens een persbericht in het Franse blad "L'Aurore" werd enkele weken geleden, zonder dat van officiële zijde ruchtbaarheid hieraan werd gegeven, tien leden van de Sovjet handelsmissie in Parijs uitgewezen. De Franse geheime diensten zouden hebben geconstateerd, dat Sovjet geheime agenten op grote schaal misbruik maken van de nieuwe vriendschappelijke verhouding tussen Frankrijk en de Sovjet-Unie. In verband met de grote vrijheden die de Sovjet inlichtingendiensten zich in Frankrijk permitteren, zou men door deze massale uitwijzing de Sovjets duidelijk hebben willen maken wat de gevolgen van dergelijke praktijken zijn.

Commentaar: Sovjet handelsmissies in Westelijke landen zijn in het algemeen bases voor personeel dat inlichtingenactiviteiten van de meest uiteenlopende aard bedrijft. Medio november van dit jaar deelde de Franse minister van binnenlandse zaken, Marcellin, in de Nationale Vergadering tijdens de indiening van de begroting van zijn ministerie (toen ook de post voor de contra-inlichtingendienst werd besproken), mede dat de Sovjet-Unie en andere landen Frankrijk met duizenden geheime agenten overspoelen, die in een aantal gevallen misbruik maken van diplomatieke onschendbaarheid.

2. Oost-Duitsland

Confidentieel

a. Beveiliging Oostduitse scheepvaart in Westelijke havens

In februari 1973 zijn, overeenkomstig instructies van het Ministerie voor Staatsveiligheid (M.f.S), bij het VEB-Fischkombinat Rostock nieuwe voorschriften van kracht geworden ter voorkoming van desertie van scheepsbemanningen, of werving van deze door Westelijke inlichtingendiensten tijdens verblijf in havens van niet-communistische landen.

Bij het binnenlopen van dergelijke havens moet de scheepskapitein telkens deze voorschriften in het bijzijn van de volledige bemanning voorlezen. Daarna moet elk bemanningslid een verklaring tekenen waaruit blijkt dat hij op de hoogte is van deze voorschriften. Toestemming tot het aan land gaan wordt slechts verleend aan groepen van tenminste drie bemanningsleden. De leden van een groep mogen elkaar onder geen voorwaarde verlaten en worden voor elkaar aansprakelijk gesteld. Onder geen voorwaarde mag tijdens het verblijf aan de wal contact worden gemaakt met de bevolking, leden van de pers, bemanningen van Westelijke schepen of prostituées. Er mogen uitsluitend kranten en tijdschriften worden gekocht, welke op een door de DDR-posterijen uitgegeven lijst voorkomen. Na terugkeer op het schip moeten bevindingen aan de kapitein gerapporteerd worden. Tijdens het verblijf in Westelijke havens worden schepen dag en nacht bewaakt door drie bemanningsleden. Eén man is op de brug gestationeerd, terwijl de anderen op het schip patrouilleren.

Commentaar: De beveiliging van Oostduitse schepen en hun bemanningen ressorteert zeer waarschijnlijk onder een van de secties van de in Rostock gevestigde Hoofdafdeling XIII (Beveiliging Transportwezen) van het M.f.S. Soortgelijke controle bestaat reeds jarenlang bij het scheepvaartwezen van de WP-landen, doch deze blijkt in de laatste tijd verscherpt te worden. Grotere schepen hebben permanente staatsveiligheidsfunctionarissen aan boord die door middel van een stuurmansrang zijn gecamoufleerd.

Deze functionarissen zijn te verdelen in een categorie welke CI-taken vervult en een categorie welke is belast met inlichtingentaken van diverse aard.

De beschreven situatie kan conclusies leveren met betrekking tot de identiteit en aard van activiteiten van eventueel afzonderlijk optredend personeel van schepen van WP-landen in Westelijke havens.

3. Polen

Confidentieel

a. Luchtspionage in Zweden

In september werden door de politie te Jönköping in Zuid-Zweden zes personen aangehouden die zich met behulp van een heli-copter bezighielden met luchtfotografie.

De gearresteerden, twee Zweden en vier Polen bleken tijdens zes langdurige vluchten, welke werden uitgevoerd boven Zuid- en Midden-Zweden, intensief te hebben gefotografeerd. Tot hun doelen behoorden waarschijnlijk ook gebieden waarin belangrijke militaire objecten zijn gelegen.

Teneinde hun activiteiten te camoufleren vloog het zestel naar een groot aantal boerderijen teneinde landbouwmachines te repareren. Na aanhouding beweerden de inzittenden van de heli-copter niet op de hoogte te zijn geweest van het fotografeer-verbod.

Commentaar: De activiteiten van genoemd zestel wijzen duidelijk in de richting van luchtspionage. Het feit dat vier van de zes inzittenden van de heli-copter Polen waren, versterkt de verdenking. Spionage-activiteiten bedrijvende personen en groepen hebben, zoals ook in bovengenoemd geval, steeds een dekmantel voor hun activiteiten. In het verleden is in de VS de derde secretaris van de Sovjet ambassade in Washington Ezhov uitgewezen, die een Amerikaanse fotograaf had overgehaald vlieglessen te nemen. De Sovjets waren van plan hem een sportvliegtuig ter beschikking te stellen teneinde fotografische luchtverkenning boven bepaalde gebieden van de VS uit te voeren.

Confidentieel

b. Afluisterapparatuur in Franse ambassade in Warschau

Het Gaullistische parlamentslid Murette heeft in het Franse parlement mededelingen gedaan omtrent een omvangrijke afluisterinstallatie, welke in de Franse ambassade in Warschau werd aangetroffen. In totaal werden 42 microfoons opgespoord, welke waren verbonden met een ingenieuze afluisterinstallatie. Deze moet bij de bouw van de ambassade in 1971 zijn geïnstalleerd. De ontdekking ervan geschiedde tijdens een routinecontrole. Teneinde de afluisterinstallatie te demonteren moesten vloeren en plafonds worden opengebroken en moesten met behulp van pneumatische boren gaten in de kelderwanden worden geboord. Bij de montage van de apparatuur was ook gebruik gemaakt van electriciteitsleidingen en van het mechanisme van de liften. Volgens de vroegere Franse minister voor PTT-zaken Murette, was deze installatie de meest perfecte, verfijnde en omvangrijke welke ooit ter wereld ontdekt werd.

Commentaar: Herhaaldelijk worden bij officiële Westelijke vertegenwoordigingen in het Oostblok uitgebreide afluisterinstallaties ontdekt. Tijdens de bouw van een nieuwe VS-ambassade in Warschau werden destijds ook verborgen microfoons aangetroffen. Reeds bij het leggen van de fundering van dit gebouw ontdekten Amerikaanse veiligheidsfunctionarissen afluisterapparatuur. In 1964 werden in de Amerikaanse Ambassade in Moskou meer dan 40 microfoons aangetroffen die bij de bouw in de muren waren aangebracht. Ook bij de Nederlandse ambassade in Moskou werd diverse malen afluisterapparatuur aangetroffen.

4. Korea

Confidentieel

a. Activiteiten Koreaanse inlichtingen- en veiligheidsdiensten in Nederland

Blijkens een bekendmaking van de Zuidkoreaanse inlichtingendienst (KCIA) is een Noordkoreaanse spionage-organisatie opgerold, waarvan de leiding is gevestigd in Nederland. De organisatie telde 54 leden, die allen uit Zuid-Korea afkomstig waren en na het verrichten van studies in West-Europa naar hun land terugkeerden. Allen werden gerecruteerd door de Noordkoreaanse inlichtingendienst toen zij in Nederland, Frankrijk, Zwitserland of Berlijn werkten of studeerden. De belangrijkste drie topfiguren van de spionage-organisatie verblijven nog steeds in Europa, namelijk de leider Lee Jae Won (41), een voormalig leraar, in Nederland en de twee overigen in de BRD, alwaar zij nog zouden studeren. Slechts zes van de 54 leden waren reeds actief op inlichtingengebied. Er zouden door de Zuidkoreanen 51 arrestaties zijn verricht. Tot de gearresteerden behoorden zeven hoogleraren en 24 overheidsfunctionarissen. Een van de verdachten, Tsjoi Jong Kil, professor aan de universiteit van Seoel heeft tijdens het verhoor zelfmoord gepleegd door uit een raam te springen. Volgens de Zuidkoreaanse inlichtingendienst zouden 48 medewerkers tijdens hun verblijf in Nederland door hun leider Lee Jae Won, die in oktober 1957 naar Nederland kwam en een jaar later agent voor Noord-Korea werd, zijn geïndoctrineerd. Volgens de KCIA werd een ander lid van de inlichtingenorganisatie, Kim Chang Hyun, die werkzaam was bij de Raad voor Economie en Wetenschap, een organisatie voor staatsplanning welke rechtstreeks onder president Park Chung Hu ressorteert, in 1963 toen hij in Nederland studeerde benaderd en geworven. Hij keerde na een bezoek aan Pjongjang (Noord-Korea) terug naar Zuid-Korea teneinde wetenschappelijke en economische inlichtingen te verzamelen en om studenten te recrutereren, die bestemd waren voor het volgen van een spionageopleiding in Europa. Volgens de KCIA moesten de leden van de organisatie cellen binnen regeringsinstanties, ondernemingen, onderwijsinstellingen en dergelijke vormen. Er zijn geen verdachten van Europa naar Zuid-Korea overgebracht.

Commentaar: De mededeling van de KCIA dat bij het liquideren van deze spionage-organisatie geen personen uit Europa naar Zuid-Korea zijn overgebracht is niet zonder diepere betekenis. In 1967 heeft de Zuidkoreaanse inlichtingendienst (KCIA) zeventien Zuidkoreanen, onder andere studenten en toeristen, uit de BRD ontvoerd teneinde deze onder beschuldiging van spionage en subversieve activiteiten terecht te laten staan. De BRD heeft destijds uit protest tegen deze KCIA-activiteiten een hulpprogramma aan Zuid-Korea tijdelijk stopgezet.

Het aan het licht komen van bovenvermelde activiteiten geven een inzicht in de aard van de inlichtingen- en veiligheidsactiviteiten van de Aziatische communistische landen in West-Europa, met name in Nederland.

DEEL II: Midden-Oosten/Noord-Afrika

Geheim

1. Samenvatting

In deze maandrapportage wordt een overzicht gegeven van de steun die Syrië en Egypte tijdens de recente oorlog in het Midden-Oosten van de andere Arabische landen hebben ontvangen. Hierbij valt op, dat in tegenstelling tot de 1967-oorlog, ditmaal vrijwel alle Arabische landen door het zenden van strijdkrachten rechtstreeks aan de strijd hebben deelgenomen. Irak leverde duidelijk de grootste bijdrage, terwijl het voorts van groot belang was dat Jordanië weliswaar een betrekkelijk kleine troepenmacht naar Syrië zond, doch zich verder buiten de strijd hield, waardoor er geen "derde front" ontstond.

Naast de vrij grote Arabische solidariteit was er echter ook sprake van een aantal wrijfpunten, waarvan de groeiende controverse tussen Egypte en Libië mogelijk het beste voorbeeld is.

Geheim

2. Arabische militaire steunverlening aan Syrië en Egypte

De recente oorlog in het Midden-Oosten werd door Egypte en Syrië begonnen, zonder dat de andere Arabische landen waren ingelicht over het tijdstip waarop dit zou gebeuren. Vooral de Libische leider Gadafi, die reeds lang streeft naar een Unie met Egypte waarvan o.a. de grondwet reeds van kracht zou zijn, was over het feit dat hij niet was geraadpleegd zeer ontstemd. Ook de andere Arabische leiders zullen hierover niet erg gelukkig zijn geweest, doch zij hebben zich er over het algemeen minder negatief over uitgelaten. Dit niet van te voren ingelicht zijn heeft er echter niet toe geleid dat de betrokken landen zich verder ook afzijdig hebben gehouden. Hieronder volgt een overzicht van de steun die Egypte en Syrië van andere Arabische landen hebben ontvangen.

- Irak

Verreweg de belangrijkste militaire bijdrage werd door Irak geleverd. President Bakr gaf op 9 oktober opdracht aan Iraakse troepen om zich naar Syrië te begeven; de verplaatsing begon nog die zelfde dag. De eerste gevechtscontacten met Israëlische troepen vonden plaats op 13 oktober. De aanvankelijke Iraakse bijdrage had een sterkte van ongeveer één tankdivisie welke na enkele dagen echter werd aangevuld met een strijdmacht van wederom de sterkte van ongeveer een tankdivisie, alsmede mogelijk nog enkele delen van twee divisies welke echter voor het grootste deel in Irak achterbleven. Ook werden eenheden van de Iraakse luchtmacht in Syrië ingezet terwijl één squadron Hawker Hunters in Egypte aan de gevechten heeft deelgenomen. In Syrië hebben de Iraakse troepen naar verluidt zware verliezen geleden, waarbij ondermeer ongeveer 370 tanks en andere gepantserde voertuigen verloren zijn gegaan, hetgeen neerkomt op de uitrusting voor ongeveer een tankdivisie. Bij het overbrengen van zijn troepen naar Syrië heeft Irak gebruik gemaakt van tanktransporters welke op verzoek door Jordanië en Saoedi-Arabië tijdelijk ter beschikking waren gesteld. De wapenstilstand kwam voor Irak als een verrassing, hetgeen nogal wat irritatie heeft veroorzaakt en geleid zou hebben tot wrijving tussen Irak en Syrië. Tegen het eind van oktober begon de terugtocht uit Syrië, welke in de loop van de eerste dagen van november werd voltooid, waarbij echter de mogelijkheid bestaat dat enkele logistieke en verbindingseenheden zijn achtergebleven i.v.m. een eventuele terugkeer van de Iraakse eenheden naar Syrië.

- Jordanië

Hoewel reeds spoedig na het uitbreken van de oorlog het Jordaanse leger in staat van alarm werd gebracht, bleef dit land zich aanvankelijk buiten de strijd houden, ondanks vele aansporingen van andere Arabische landen. Op 10 oktober werd een begin gemaakt met het oproepen van reservisten, terwijl de Jordaanse premier bekend maakte dat "plannen waren uitgewerkt in volledige coördinatie met Syrië en Egypte".

In de vroege morgen van 13 oktober trok een Jordaanse tankbrigade over de Jordaans-Syrische grens om aan de strijd te gaan deelnemen. In de loop van de dag werd de Jordaanse deelname aan de strijd officieel bekend gemaakt. De voornaamste taak zou zijn te voorkomen dat Israëlische troepen via een omtrekkende beweging de Syrische troepen in de flank of rug zouden kunnen aanvallen. Op 16 oktober kwamen de Jordaanse troepen voor het eerst in actie; de eerste gevechten schijnen vrij hevig te zijn geweest want reeds de volgende dag werd gemeld dat de brigade al 20 tanks had verloren. Omstreeks 20 oktober werd nog een brigade naar het strijdtoneel in Syrië gezonden, doch deze heeft voor zover bekend niet meer aan de strijd deelgenomen.

De Jordaanse deelname aan de strijd is dus van bescheiden aard geweest; enerzijds groot genoeg om de andere Arabische landen enigszins tevreden te stellen (Koeweit hervatte vrijwel onmiddellijk haar sinds 1971 opgeschorte financiële hulp aan Jordanië) en anderzijds klein genoeg om geen rechtstreeks militair conflict met Israël uit te lokken. Volledige Jordaanse deelname aan de oorlog zou mogelijk van grote invloed op het verloop van de strijd zijn geweest; het Jordaanse leger dat ca 70.000 man omvat (vijf divisies), wordt kwalitatief veelal het beste in de Arabische wereld genoemd. Echter moet niet uit het oog worden verloren dat, ook zonder in zijn geheel aan de strijd deel te nemen, het Jordaanse leger toch ongetwijfeld een niet onaanzienlijk deel van de Israëlische strijdkrachten heeft gebonden.

- Saoedi-Arabië

Sinds een aantal jaren heeft Saoedi-Arabië in het kader van de confrontatie met Israël een strijdmacht bestaande uit een infanteriebrigade versterkt met een tankbataljon en een aantal ondersteunende kleine eenheden in het zuiden van Jordanië gestationeerd. Op 10 oktober werden de in Jordanië gestationeerde troe-

pen onder Jordaans commando geplaatst. De volgende dag werd bekend dat Saoedi-Arabië een brigade naar Syrië zou zenden, terwijl bovendien een aantal gevechtsvliegtuigen naar het strijdtoneel zou worden gezonden. Op 14 oktober kwam de Saoedi-Arabische strijdmacht ter sterkte van ongeveer 4000 man in Syrië aan. Hoogstwaarschijnlijk waren dit de troepen welke vóór die tijd in Jordanië waren gelegerd. Over gevechtsacties van deze troepen is weinig bekend; naar verluidt zouden zij pas tijdens de laatste dagen bij de Golan-hoogte zijn ingezet, getuige het feit dat daar toen enkele pantserwagens zijn vernietigd van een Frans type waarmee de strijdkrachten van Saoedi-Arabië zijn uitgerust. Voorts heeft Saoedi-Arabië ook financiële steun aan Syrië verleend, hetgeen van bijzondere betekenis is in verband met berichten volgens welke Syrië en Egypte de Sovjet militaire verbruiksgoederen zoals munitie, onmiddellijk bij ontvangst dienden te betalen.

- Algerije

Ook dit land heeft strijdkrachten ter beschikking gesteld. Reeds op 8 oktober werden de eerste eenheden per vliegtuig naar het frontgebied in Egypte overgebracht, binnen enkele dagen gevolgd door een squadron MIG-21 vliegtuigen. Bovendien begaven eenheden der grondstrijdkrachten met o.a. pantservoertuigen en artillerie zich op weg naar Egypte, via Tunesië en Libië; een afstand van ongeveer 3000 kilometer. Er zijn echter aanwijzingen dat in ieder geval een deel van genoemde troepen in de Libische haven Tripoli aan boord is gegaan van een Egyptisch vrachtschip en zo dus de rest van de tocht per schip heeft gemaakt.

Aangezien er geen berichten zijn over gevechtsactiviteiten van Algerijnse troepen aan het Suez-front, is het niet onwaarschijnlijk dat, evenals bij de juni-oorlog in 1967, de strijd reeds was gestaakt voordat de hoofdmacht der Algerijnse troepen, vermoedelijk bestaande uit een tank-brigade, het strijdtoneel had bereikt.

Op 7 november werd bekend dat Boumedienne aan president Assad van Syrië had aangeboden om, in geval dat de strijd weer zou worden hervat, tankbemanningen en piloten te sturen, waaraan Syrië nogal gebrek schijnt te hebben. Op dat moment waren de naar Egypte gestuurde troepen echter al weer op de terugweg. In Tripoli werden op 9 november namelijk Algerijnse tanks waargenomen

die uit oostelijke richting kwamen en verder trokken in de richting van Tunesië en dus kennelijk op doortocht waren naar Algerije. Ook op het diplomatieke vlak is Algerije actief geweest. Zo bracht Boumedienne op 14 en 15 oktober een bezoek aan Moskou met waarschijnlijk als hoofddoel bespreking van de toestand in het Midden-Oosten; ook bezocht hij Joegoslavië. Voorts deed Boumedienne van zich spreken als voorzitter van de organisatie van niet-gebonden landen. In die hoedanigheid deed hij per brief een beroep op de Westeuropese landen om af te zien van hulp aan Israël.

Ook werd van Algerijnse zijde aangekondigd dat de betrekkingen met Jordanië zouden worden hervat, als "beloning" voor het feit dat dit land een deel van zijn troepen naar Syrië had gezonden om aan de strijd deel te nemen.

Commentaar: Het feit dat de Algerijnse eenheid zo snel weer uit Egypte werd teruggenomen, kan worden gezien als een uiting van ongenoegen van Algerije ten aanzien van het door Egypte aanvaarde bestand. Dit roept vergelijking op met hetgeen in 1970 gebeurde toen Algerije de troepen die het sinds 1967 aan het Suezkanaal had gelegerd, terugriep omdat president Nasser toen accoord was gegaan met het bestand dat een einde maakte aan de toenmalige uitputtingsoorlog. Wederom is gebleken dat Algerije ten aanzien van het Midden-Oosten conflict een hard en vrij onverzoenlijk standpunt inneemt.

- Marokko

Dit land had reeds in de loop van de eerste helft van 1973 een strijdmacht bestaande uit een infanterie-regiment versterkt met een tankeenheid in Syrië gestationeerd als bijdrage voor de strijd tegen Israël. Deze strijdmacht, welke zich aanvankelijk in de omgeving van Damascus bevond, werd ongeveer één maand voor het uitbreken van de oorlog overgebracht naar posities dicht aan de bestandslijn langs de Golan-hoogte. De eerste gevechtsacties der Marokkaanse troepen schijnen bij Kuneitra te hebben plaatsgevonden, terwijl in een later stadium van de oorlog de aanwezigheid van Marokkanen werd gemeld in een noordelijker gebied tegen de Libanese grens. Volgens een nog niet bevestigd bericht

zouden als gevolg van wrijving met de Syriërs ongeveer 120 officieren en minderen van de Marokkaanse strijdmacht naar Libanon zijn uitgeweken om zich daar aan te sluiten bij Palestijnse guerillatroepen.

Na het uitbreken van de strijd heeft Marokko besloten om ook een strijdmacht naar het Egyptische front te sturen; op 17 oktober werd gemeld dat een Marokkaanse eenheid ter sterkte van ca 2500 man zich in Egypte bevond; over een eventuele daadwerkelijke inzet is echter niets bekend.

Ook na het ingaan van het bestand is Marokko nog doorgegaan met het zenden van personeel en materieel; in de eerste week van november kwam een eenheid van ca 2000 man in Syrië aan, terwijl ongeveer tegelijkertijd een 30-tal tanks en 23 (vermoedelijk 105 mm) houwitseren naar Egypte werden overgebracht.

Commentaar: De sterke indruk bestaat dat bij het besluit van koning Hassan om troepen te sturen vooral de overweging een rol heeft gespeeld dat dit zijn wankelende positie in eigen land alsmede zijn prestige bij de andere Arabische leiders zou kunnen versterken.

- Tunesië

Onmiddellijk na het uitbreken van de strijd heeft Tunesië medisch personeel en medische uitrusting per vliegtuig naar Syrië overgebracht, terwijl op 11 oktober bovendien werd aangekondigd dat ook een troepencontingent naar het front in Egypte zou worden gezonden. Hiervoor werd een infanteriebataljon aangewezen, dat later nog zou worden aangevuld met een tankeenheid.

Ten tijde van het ingaan van het bestand bevond de Tunesische strijdmacht in Egypte zich te Port-Said met als taak het verhinderen van eventuele Israëlische landingspogingen en het beveiligen van de weg Port-Said - Manietta.

Nog tijdens de strijd heeft president Bourguiba een boodschap aan Nixon gericht waarin hij zei dat de Amerikaanse hulp aan Israël het aanzien en het prestige van de Verenigde Staten in de Arabische wereld dreigde te schaden en de belangen van de Verenigde Staten in gevaar bracht. Ook brachten de Verenigde Staten volgens Bourguiba daarmee zijn vrienden in het Midden-Oosten, zoals Saoedi-Arabië en Tunesië in een moeilijk parket.

- Libië

De directe militaire steun van Libië is van beperkte aard geweest; dit waarschijnlijk onder meer als gevolg van het feit dat Libië onkundig was gehouden van de Arabische aanval op Israël, hetgeen in ernstige mate het ongenoegen van Gadafi heeft opgewekt; dit vooral ook gezien de bestaande fusie-plannen, welke reeds gedeeltelijk in uitvoering zijn.

Libië heeft geen grondstrijdkrachten geleverd; wel is het waarschijnlijk dat een aantal van de in Frankrijk gekochte Mirage-vliegtuigen in Egypte is ingezet. Dit zou dan in strijd zijn met de voorwaarden waaronder Frankrijk deze toestellen heeft geleverd, n.l. geen inzet van deze vliegtuigen tegen Israël en ook geen overdracht aan een ander land. Hoewel van Israëlische zijde is beweerd dat tijdens de strijd enkele Mirages zijn neergeschoten, schijnt Israël er niet in geslaagd te zijn om aan Frankrijk het bewijs te leveren dat Libië zich niet aan de afspraak heeft gehouden.

Libië zou grote hoeveelheden militair materieel in de Sovjet-Unie hebben gekocht en vervolgens aan Syrië hebben geschonken. Onbevestigde berichten spreken van 40 MIG-21 vliegtuigen en 200 tanks van het type T-62.

Nadat Sadat, wederom zonder overleg met Gadafi, instemde met het bestand en zich bereid verklaarde tot het deelnemen aan vredesoverleg, verslechterde de verhouding tussen beide landen nog meer. Dit leidde tot sluiting van de Libische vertegenwoordiging in Cairo.

- Soedan

Reeds enkele dagen na het begin van de strijd werd een begin gemaakt met het overbrengen per schip, trein en vliegtuig van Soedanese troepen naar Egypte voor deelneming aan de strijd. Naar verluidt betrof het een infanteriebrigade met ondersteunende eenheden ter sterkte van in totaal ruim 4000 man. Deze strijdmacht was echter zeker niet vóór 20 oktober inzetbaar, zodat het twijfelachtig is of de Soedanezen aan de strijd hebben deelgenomen.

- Koeweit

Deze kleine staat heeft een zeer actieve rol gespeeld in het conflict. Koeweit had reeds enkele jaren een infanterie-eenheid ter sterkte van ca 600 man in Egypte gestationeerd in de omgeving van Ismailia.

Direct na het ontbranden van de strijd werd nog een eenheid van ca 450 man naar Egypte gezonden ter versterking van het reeds aanwezige detachement. Tegen het einde van de strijd was er bovendien een eenheid uitgerust met o.a. 50 tanks naar Syrië onderweg; deze eenheid kwam echter pas begin november in Syrië aan.

Behalve directe militaire steun heeft Koeweit ook financiële hulp verschaft. Op 16 oktober werd bekend dat Koeweit een bedrag van ca 750 mln gulden beschikbaar zou stellen voor steun aan Arabieren in de strijd tegen Israël; ook de financiële hulp aan Jordanië die reeds geruime tijd was gestaakt, zou weer worden hervat. Tenslotte moet nog de belangrijke rol worden genoemd van Koeweit in het kader van de olie-boycot.

- Conclusies:
- a. In tegenstelling tot de oorlog van 1967 hebben ditmaal vrijwel alle Arabische landen rechtstreeks militaire steun verleend.
 - b. Met uitzondering van Irak waren de bijdragen over het algemeen van bescheiden aard en is het effect op het verloop van de strijd gering geweest.
 - c. Van groot belang is het feit dat Jordanië nauwelijks meer dan een symbolische bijdrage heeft geleverd.
 - d. Libanon heeft zich in verband met de geringe militaire capaciteiten en de daarmee verband houdende grote kwetsbaarheid, afzijdig gehouden.
 - e. Ondanks de over het algemeen vrij grote eensgezindheid, zijn er toch nogal wat onderlinge moeilijkheden gerezen, waarvan de toenemende controverse tussen Egypte en Libië mogelijk wel de belangrijkste is.

DEEL III : Verre-Oosten

Confidentieel

1. Samenvatting

De Amerikaanse Minister van Buitenlandse Zaken, Kissinger heeft een bezoek gebracht aan Peking, Seoel en Tokio. In Peking is een gemeenschappelijk communiqué uitgegeven; een belangrijk deel van de gesprekken betrof de situatie in het Midden-Oosten, hetgeen eveneens gold voor zijn gesprekken in Japan, dat ernstige moeilijkheden verwacht tengevolge van de olie-beperking. Als gevolg van de olie-situatie heeft de Japanse regering een Midden-Oosten-verklaring afgelegd die korthedshalve gekenmerkt kan worden als "pro-arabisch". Vermoedelijk heeft minister Kissinger in Zuid-Korea de regering aldaar de zekerheid gegeven, dat de in Zuid-Korea gelegerde Amerikaanse VN-troepen voorlopig in Zuid-Korea blijven. Zuidkoreaans verzet is vermoedelijk door deze verzekering uitgebleven tegen de in de politieke commissie van de Verenigde Naties uitgesproken consensus over de toekomst van de UNCURK.

Confidentieel

2. Chinaa. Het bezoek van minister Kissinger

Minister Kissinger heeft van 10 tot 13 november een bezoek gebracht aan China. Hij heeft verscheidene malen een langdurig gesprek gehad met premier Chou En-lai en een twee uur durend onderhoud met partijleider Mao Tsetung. Op 14 november werd een gemeenschappelijk communiqué uitgegeven; de belangrijkste punten hieruit zijn als volgt samen te vatten:

- de belangrijkste internationaal politieke gebeurtenissen sinds eind februari (de laatste keer, dat Kissinger Peking bezocht) zijn besproken;
- beide partijen blijven zich gebonden voelen door de principes van het zgn "communiqué van Shanghai" (dat op 28 februari 1972 door President Nixon werd ondertekend);
- de partijen verklaren geen hegemonie te zullen bedrijven in Azië en het Pacific-gebied of in welk ander gebied ter wereld;
- er bestaat slechts één China en Taiwan is daarvan een deel; de normalisatie van de betrekkingen tussen de beide partijen is slechts mogelijk op basis van erkenning van het principe van één China;
- met tevredenheid wordt het "zonder frictie" functioneren van de intussen opgerichte "liaison bureau's" beoordeeld; de competenties van deze bureau's zullen worden vergroot; de groeiende handel tussen de beide landen wordt verwelkomd.

(C-2) (W)

Commentaar: Het is nu de vijfde maal, dat Kissinger een bezoek brengt aan China. Het eerste bezoek vond plaats in juli 1971, toen hij in het geheim naar Peking reisde. Zijn recent bezoek was reeds enkele malen uitgesteld, o.a. door ontwikkelingen in de Khmer Republiek, de Watergate kwestie, het 10e Partijcongres van de Chinese Communistische Partij en de oorlog in het Midden-Oosten.

Centraal staat voor China een aantal zaken betreffende de Amerikaanse rol in Azië, het Midden-Oosten en t.a.v. de SU.

Dit zijn zonder twijfel zaken waarover de leiding in Peking zich uit de eerste hand heeft willen laten informeren.

De oorlog in het Midden-Oosten en vooral de betrokkenheid van de beide grote mogendheden hierbij, zal een belangrijk gespreksthema zijn geweest. Hoewel het Midden-Oosten niet in de directe nabijheid van China ligt, heeft zij er toch, blijkens de publicaties en haar gedrag in de VN Veiligheidsraad, groot belang aan gehecht. In de Veiligheidsraad is de Chinese permanent vertegenwoordiger zeer fel van leer getrokken tegen "vijand nummer één", de SU; de rol van de VS in het Midden-Oosten is daarentegen minder geaccentueerd door China.

Enige tevredenheid over het feit, dat de SU onder VS-druk haar teugels wat heeft moeten laten vieren in het Midden-Oosten conflict werd echter niet onder stoelen of banken gestoken. Hieruit blijkt dat China en de VS t.o.v. de SU een gemeenschappelijk belang hebben, nl. het indammen van de Sovjet invloed in het Midden-Oosten. Juist dit gevaar zal Kissinger de mogelijkheid hebben gegeven de Chinese leiders te wijzen op de risico's van hun steun aan de Arabische wereld, en met name van hun steun aan de Arabische olieboycot. Het olietekort brengt nl. met zich mee, dat de eenheid van de EEG en de gevechtskracht van de NAVO onder druk komt te staan, terwijl o.a. Chou En-lai op het belang van een sterke Europese solidariteit heeft gewezen met oog op de SU. Opmerkelijk is echter en tevens wellicht een indicator van het gebrek aan succes, dat Kissinger heeft geboekt bij zijn besprekingen in Peking, dat China de Arabische landen ook in hun olieboycot steunt. Juist hierdoor, zo meent de Chinese leiding, wordt de eendracht van de Europese bondgenoten op de proef gesteld. Geheel ondubbelzinnig is het Chinese beleid blijkbaar niet!

China's principiële afkeer tegen de zgn hegemonie der grote mogendheden komt eens te meer, maar in het recente communiqué des te duidelijker tot uiting, nl. dat de "beide partijen" zich dienen te onthouden van het streven naar hegemonie in Azië en het Pacific gebied alsmede in welk ander gebied ter wereld; deze laatste toevoeging kwam niet voor in het communiqué van Shanghai.

Het moet duidelijk zijn, dat hier op Chinese wens een verwijt wordt opgenomen in het communiqué aan het adres van de VS voor wat betreft haar rol in het recente conflict in het Midden-Oosten.

Kissinger zal deze aanmaning echter waarschijnlijk hebben kunnen pareren met de verzekering dat de VS iedere poging van de SU die erop is gericht de situatie in het Midden-Oosten in haar voordeel te veranderen, zullen beletten.

In het communiqué is verder gesteld, dat een volledige normalisatie van de betrekkingen tussen de VS en China - hetgeen uitdrukkelijk nog niet het geval is - afhankelijk is van een voor China acceptabele regeling van de kwestie - Taiwan. Deze eis blijft bestaan ondanks het naar genoegen functioneren van de "liaison bureau's" en de toename van de handel tussen de landen van \$ 4.900.000 in 1971 tot \$ 600.000.000 (hetgeen de geschatte waarde van deze handel is voor 1973).

Belangrijk is verder te vermelden, dat het communiqué niets bevat betreffende de situatie in Vietnam, Kambodja en Korea.

Juist deze omissies kunnen erop wijzen, dat het leeuwendeel van de aandacht is opgeëist door het strijdtoneel in het Midden-Oosten.

Confidentieel 3. Japana. Het bezoek van Kissinger aan Tokio

Minister Kissinger is na zijn bezoek aan Peking naar Tokio gereisd waar hij van 14 tot 16 november besprekingen heeft gevoerd met de Japanse regeringsleiders, o.a. premier Tanaka, de minister van financiën Aichi en de ministers van industrie en buitenlandse handel Nakasone. Het belangrijkste gespreksthema was de hachelijke oliesituatie, t.g.v. de Arabische olieboycot. Minister Kissinger zou de Japanse regering hebben gevraagd ongeveer een maand te wachten voordat Japan een nieuwe politiek t.a.v. de Arabische landen, c.q. Israël formuleert dan wel toepast.

b. Dreiging met olieboycot tegen Japan

Na afloop van de ministerconferentie van de OPEC-landen in Wenen heeft de minister van olie van Saoedi-Arabië, sjeik Achmed Zaki Jamani op 19 november meegedeeld, dat Japan zijn betrekkingen met Israël dient te verbreken om bij de Arabische landen in aanmerking te komen voor een uitzondering op de beperking van de olie-leveranties van alle Arabische olie-exporterende landen.

c. Regeringsverklaring van Japan betreffende het Midden-Oosten

Op 22 november heeft de Japanse regering bij monde van de minister van buitenlandse zaken Ohira een verklaring gegeven van haar houding t.o.v. het Midden-Oosten. Hierin wordt gesteld, dat:

- (1) Japan de uitvoering van de VN-resolutie 242 van 1967 en de VN-resolutie over de rechten van de Palestijnen ondersteunt. Japan is van mening, dat Israël zijn troepen dient terug te trekken uit alle in 1967 bezette Arabische gebieden;
- (2) Japan van mening is, dat de gewelddadige toeëigening en bezetting van ieder buitenlands gebied onaanvaardbaar is en dat de integriteit en veiligheid van het grondgebied van iedere staat in het Midden-Oosten dient te worden gerespecteerd;
- (3) Japan de gebeurtenissen in het Midden-Oosten nauwkeurig zal volgen en al naar gelang de verdere ontwikkelingen haar politiek t.a.v. Israël zal herzien.

Commentaar: Geen enkel land ter wereld is zo sterk afhankelijk van olie-invoer voor eigen consumptie als Japan. Het is bovendien 's werelds grootste olie-importeur. Volgens officiële opgave is 73% van Japan's energieproductie afkomstig uit olie, hetgeen een groter percentage is dan bijv in Frankrijk of West-Duitsland. (Cijfers hebben betrekking op het fiscale jaar 1971/1972). 99,6% van haar olie-behoefte wordt door import gedekt; 84% van deze hoeveelheid is afkomstig uit het Midden-Oosten, waarvan ong. de helft uit Iran. Slechts 15% van haar olie-import betreft Japan direct uit de olielanden; de rest wordt geleverd door de internationale olie-consortia, die voor een aanzienlijk deel in Amerikaanse handen zijn. Ten gevolge van de olieboycot zal - aldus luiden officiële Japanse berekeningen - de olie-import tussen november 1973 en eind maart 1974 16% beneden de verwachte behoefte zijn. Daar komt bovendien nog een olie-prijsstijging van 17% bij. Op grond van deze gegevens zal de reële economische groei van Japan van januari tot eind maart 1974 negatief zijn (Voor het lopende fiscale jaar, dat eindigt op 30 maart 1974 zal de verwachte gemiddelde groei ong 4 à 5% zijn; in het begin van dit jaar was de beraamde groei minstens 10%) Voor het komende fiscale jaar wordt de groei op 0% gesteld.

Afhankelijk van de werkelijke omvang van de olieboycot is het begrijpelijk, dat Japan zich in een crisis bevindt en dat er stemmen opgaan, die spreken van Japan's ernstigste crisis na de Tweede Wereldoorlog. Kissinger's prompte bezoek aan Tokio heeft weinig soelaas gebracht en Japan's "Alleingang" is desondanks aangekondigd. Terwijl omvangrijke energie-besparende maatregelen voor het binnenland zijn

aangekondigd en consultaties plaatsvinden tussen de VS en Japan omtrent de olie-voorzieningen van de Amerikaanse bases in het Verre-Oosten doet Japan zijn best bij de Arabische landen in een goed blaadje te komen. Dit blijkt uit de bovenvermelde verklaring, maar is al eerder gebleken bijv doordat Japan haar jaarcontributie voor het VN-fonds voor Palestijnse vluchtelingen heeft verhoogd met het vijf-voudige waardoor het nu de op één na grootste contribuant wordt van dit fonds. Bovendien zijn er berichten, dat Japan haar financiële, technische en organisatorische hulp aan Syrië, Egypte en Aboe Dhabi aanzienlijk heeft verhoogd. Bovendien zal een Japanse missie van hoge functionarissen en regeringsleden naar het Midden-Oosten reizen om het Japans beleid aldaar uit te leggen.

Confidentieel 4. Koreaa. Het VN-accoord over de kwestie Korea

Na een debat van 4 dagen is op 18 november in de politieke commissie van de Verenigde Naties een accoord bereikt n.a.v. een rapport van de UNCURK (United Nations' Commission for Unification and Rehabilitation of Korea; dit orgaan, waarvan ook Nederland lid is, werd bij de wapenstilstandovereenkomst van 1953 opgericht) over de (voorwaarden voor) onafhankelijke en vreedzame hereniging van Korea, c.q. over het voortbestaan van de UNCURK en het VN-commando in Zuid-Korea.

Er is een consensus bereikt, die samengevat het volgende omvat:

- (1) de kwestie van de vreedzame hereniging van Korea zal in het vervolg dienen te worden geregeld door de beide partijen, d.i. Noord- en Zuid-Korea zélve;
- (2) dit zal met zich meebrengen, dat de UNCURK zal worden opgeheven. (C-3) (W)

Commentaar: Het bereikte accoord betekent een sluitstuk van de kwestie Korea voor de VN. Sinds 1948 was dit een bijna jaarlijks terugkerend thema op de agenda van de Algemene Vergadering van de VN.

Het resultaat wordt daarom ook begroet, daar in de voorbesprekingen, waarin een belangrijke rol werd gespeeld door de permanente vertegenwoordiger van Nederland, was gebleken, dat er twee grotendeels tegenover elkaar staande resoluties zouden worden ingediend:

- (a) de voorstanders van het Zuid-Koreaanse standpunt (o.a. de VS, de BRD, GB, Japan, Nederland e.a.) stelden voor
 - gelijktijdige toelating tot de VN van de beide Korea's;
 - voortzetting van de intra-Koreaanse dialoog t.b.v. de uiteindelijke hereniging, en
 - handhaving van het VN-commando in Zuid-Korea.

- (b) de voorstanders van het Noord-Koreaanse standpunt (o.a. de SU, China, Syrië, Algerije e.d.) waren van mening, dat,
- één Koreaanse federatie, die Noord- en Zuid-Korea omvat tot de VN moeten worden toegelaten;
 - UNCURK opgeheven zou moeten worden en de inmenging van buitenlandse mogendheden zou moeten worden gestaakt;
 - het VN-commando en de betreffende (vnl Amerikaanse) troepen uit Zuid-Korea zouden moeten worden teruggetrokken.

Geen van beide ontwerp-resoluties zijn in stemming gebracht, waarschijnlijk omdat de vereiste tweederde meerderheid voor aanneming voor geen van beiden haalbaar was. Beide partijen konden echter accoord gaan met een door de Deense permanent vertegenwoordiger voorgedragen consensus-verklaring.

De wil om tot détente te komen - een wil, die in de consensus tot uiting is gekomen - is voor het eerst - na een langdurige impasse - tot uiting gekomen in augustus 1971 toen de Noord-Koreaanse leider Kim Il-Sung aankondigde, dat zijn regime bereid was met welke persoon of groep uit Zuid-Korea dan ook, te spreken over de mogelijkheid tot hereniging.

Dit voorstel werd nauwelijks een maand na de aankondiging van President Nixon's reis naar Peking gedaan. Zes weken na Kim's voorstel stelde Zuid-Korea voor, gesprekken te houden onder auspiciën van het Rode Kruis ten einde een concrete stap te doen in het kader van de hereniging en families, die door de deling van Korea gescheiden waren, weer te herenigen. De gesprekken begonnen in augustus 1972 en hebben tot nog toe weinig vorderingen gemaakt.

In mei en juni 1972 werden geheime besprekingen gehouden tussen het hoofd van de Zuidkoreaanse CIA - Lee Hu Rak - en twee partij- en regeringsfunctionarissen uit Noord-Korea. Zij gaven een communiqué uit waarin op vreedzame hereniging werd aangedrongen

"zonder inmenging van buitenaf", op onthouding van wederzijdse beledigingen, militante provocaties, op uitwisselingen, bespoediging van de Rode-Kruis gesprekken, het leggen van een "hot-line" tussen Pjongjang en Seoel e.d.

Sinds eind 1971 is zowel in Noord- als ook in Zuid-Korea duidelijk een strakker intern beleid gevoerd: op 27 december werd in Zuid-Korea de noodtoestand uitgeroepen; op 14 maart 1972 kreeg de president van Zuid-Korea Park Choeng Hee, speciale volmachten tegen de wens van de oppositie in, en op 17 april van dat jaar riep de regering de staat van beleg uit. Aanvankelijk werd dit strakker beleid door Park gemotiveerd op grond van buitenlandse agressie, later werd als reden opgegeven: de hereniging.

Tussen de Koreaanse partijen namen de wederzijdse beschuldigingen echter toe (infiltratie van Noordkoreaanse spionnen, clandestiene radio-uitzendingen in Zuid-Korea tegen het bestaande regime, oprichting van een op Noordkoreaanse leest geschoeide partij voor hereniging en een enkel militair incident op de 38e breedtegraad.

Op 23 juni 1973 kondigde Park aan, dat hij geen bezwaar (meer) had tegen een toetreden van de beide Korea's afzonderlijk (dit geschiedde nadat de Veiligheidsraad de beide Duitslanden als leden van de VN had aanvaard). Dit plan werd door Noord-Korea verworpen op grond van de interpretatie, dat een afzonderlijke toetreding van de beide Korea's het voortbestaan van de scheiding tussen de Korea's in de hand zou werken.

Deze laatste interpretatie ligt ook ten grondslag aan de Noordkoreaanse ontstemming over de Sovjet uitnodiging aan Zuid-Korea om deel te nemen aan de Universiade te Moskou eerder dit jaar. Deze ontstemming is overigens door China ter hand genomen en China heeft getracht hiermede de banden met Noord-Korea aan te halen.

Het is duidelijk dat het alternatief van Noord-Korea - n.l. één VN-zetel voor een Koreaanse federatie - doortrokken is van haar politiek om Korea op haar voorwaarden te herenigen. Dit blijkt uit Noord-Korea's lidmaatschap van de WHO en de UNCTAD en haar pogingen om door zoveel mogelijk landen erkend te worden. De eis tot opheffing van het VN-commando (= 34.000 Amerikaanse troepen plus enkele "honour guards" uit de Filipijnen, Groot-Brittannië en Thailand) is voor Park onaanvaardbaar gezien het Noordkoreaanse overwicht op o.a. luchtmachtgebied. Ogenschijnlijk ironisch is echter de Chinese wens, dat de Amerikaanse troepen op korte termijn niet worden teruggetrokken. China vreest, dat het machtsvacuüm opgevuld zou worden door de Sovjet-Unie (eventueel via Noord-Korea), waardoor ook grote onrust in Japan zou ontstaan.

Na Kissinger's (zeer korte) bezoek aan Seoel op 16 november j.l. heeft Zuid-Korea waarschijnlijk de verzekering gekregen, dat de Amerikaanse troepen - al dan niet onder VN-commando - voorlopig in Zuid-Korea zullen blijven. Waarnemers zijn dan ook van mening, dat dit de reden is waarom Zuid-Korea zich niet heeft verzet tegen de nu bereikte "consensus-regeling".

Hereniging is echter een kwestie van lange duur; het bereikte accord is een uitvloeisel van de algemene sfeer van détente - in de zin van het accentueren van samenwerkingsmogelijkheden; daarom kan worden gesproken van "confrontatie met (en in!) dialoog".